

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ

આર/લેટર્સ પેટન્ટ એપ્લિકેશન નંબર ૧૯૧૦/૨૦૧૯

માં

આર/વિશેષ દીવાની અરજી નંબર ૧૮૯૬૮/૨૦૧૮

સાથે

દીવાની અરજી (રહેવા માટે) નંબર ૧/૨૦૧૯

માં

આર/લેટર્સ પેટન્ટ એપ્લિકેશન નંબર ૧૯૧૦/૨૦૧૯

સાથે

એફ/લેટર્સ પેટન્ટ એપ્લિકેશન નંબર ૪૨૪૯૨/૨૦૧૯

માં

વિશેષ દીવાની અરજી નંબર ૧૮૬૫૪/૨૦૧૮

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી વિક્રમ નાથ

સહી/ -

અને

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ જે. બી. પારડીવાલા

સહી/ -

=====

૧	શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	હા.
૨	પત્રકારને સંદર્ભ કરવામાં આવશે કે નહીં?	હા.
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની ઉચિત નકલ જોવા માંગે છે?	ના.
૪	શું આ કેસમાં ભારતનું બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ આદેશના અર્થઘટને સંબંધિત કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે ?	ના.

=====

તમન્નાબેન અશોકભાઈ દેસાઈ

વિરુદ્ધ

શીતલ અમૃતલ નિશાર

=====

ઉપસ્થિતિ :

અપીલકર્તા (ઓ) નંબર ૧,૨,૩ માટે સુશ્રી અદીતિ એસ રાઓલ (૮૧૨૮)
સાથે વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી શાલિન મેહતા.

પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૪ માટે વિદ્વાન એડવોકેટ જનરલ શ્રી કમલ ત્રિવેદી

પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૫ માટે શ્રી શિવાંગ જે શુક્લા (૨૫૧૫)

પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૪,૬,૭,૮ને સીધી બજવણી (૫) દ્વારા નોટીસ
આપવામાં આવેલ.

પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧,૨,૩ માટે શ્રી વ્યોમ એચ શાહ (૯૩૮૭) સાથે
વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી ગૌતમ જોશી.

=====

કોરમ: માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી વિક્રમ નાથ

અને

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ જે. બી. પારડીવાલા

તારીખ:૦૫/૦૮/૨૦૨૦

સામાન્ય મૌખિક ચુકાદો

(**PER:**માનનીય શ્રી ન્યાય જે. બી. પારડીવાલા)

૧. કારણ કે બંને શીર્ષકવાળી અપીલમાં ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાઓ સમાન છે અને પડકાર એ જ ચુકાદા અને વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશને પણ છે, જેની સુનાવણી સમાન રીતે કરવામાં આવી હતી અને આ સામાન્ય ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા તેનો નિકાલ કરવામાં આવી રહ્યો છે.

૨. સગવડતા માટે, લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નંબર ૧૯૧૦/૨૦૧૮ ને મુખ્ય બાબત તરીકે ગણવામાં આવે છે.

૩. લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ હેઠળની આ અપીલ રિટ અરજીના મૂળ પ્રતિવાદીઓ નંબર ૩,૪ અને પના અનુરોધ પર છે અને આ અદાલતના વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા વિશેષ દીવાની અરજી નંબર ૧૮૬૫૪/૨૦૧૮ અને સંલગ્ન અરજીઓમાં તારીખ ૨૯/૧૧/૨૦૧૮ દ્વારા પસાર કરાયેલા ચુકાદા અને આદેશ સામે નિર્દેશિત છે, જેના દ્વારા વિદ્વાન સિંગલ જજે રિટ અરજીઓને મંજૂરી આપી હતી અને ગુજરાત જાહેર સેવા આયોગને નિર્દેશો જારી કર્યા હતા.

૪. આ મુકદ્દમાને જન્મ આપતી હકીકતો નીચે પ્રમાણે સારાંશિત કરી શકાય છે;

૪.૧ ગુજરાત જાહેર સેવા આયોગમાં પ્રતિવાદી નંબર ૫એ પોલીસ નિરીક્ષક (નિઃશસ્ત્ર) ની ૧૧૫ જગ્યાઓ પર ભરતી માટે ૧૫મી જુલાઈ, ૨૦૧૭ના રોજ જાહેર જાહેરાત કરી હતી. એવું લાગે છે કે રાજ્ય સરકારે ગુજરાત સિવિલ સર્વિસીસ (મહિલાઓ માટે હોદ્દાઓનું આરક્ષણ) નિયમો, ૧૯૯૭ (ટૂંકમાં "નિયમો, ૧૯૯૭") નામના નિયમો ઘડ્યાં છે, જે રાજ્યની બાબતોના સંબંધમાં જાહેર સેવાઓ અને હોદ્દાઓમાં મહિલાઓ માટે અનામતની જોગવાઈ કરે છે. સંબંધિત નિયમ ૨ નીચે મુજબ પ્રદાન કરે છે;

“નિયમ ૨: મહિલાઓ માટે જગ્યાઓનું આરક્ષણ –

રાજ્યની બાબતોના સંબંધમાં જાહેર સેવાઓ અને હોદ્દાઓ પર ભરતી સંબંધિત કોઈપણ નિયમો અથવા આદેશોમાં કંઈપણ હોવા છતાં:

((ક) અનુસૂચિત જાતિઓની મહિલાઓની તરફેણમાં ત્રીસ ટકા જગ્યાઓ આવી જાતિઓની તરફેણમાં અનામત રહેશે;

((ખ) અનુસૂચિત જનજાતિઓની મહિલાઓની તરફેણમાં ત્રીસ ટકા જગ્યાઓ આવી જનજાતિઓની તરફેણમાં અનામત રહેશે.

((ગ) સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત વર્ગોની મહિલાઓની તરફેણમાં આવા વર્ગોની તરફેણમાં ત્રીસ ટકા જગ્યાઓ અનામત રહેશે.

((ડી) અનુસૂચિત જાતિઓ, અનુસૂચિત જનજાતિઓ અને સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત વર્ગોની તરફેણમાં અનામત ન હોય તેવી ત્રીસ ટકા જગ્યાઓ મહિલાઓની તરફેણમાં અનામત રહેશે.

સમજૂતી.આ નિયમોના હેતુઓ માટે.

(ક) "અનુસૂચિત જાતિઓ" એટલે ભારતના બંધારણની કલમ ૩૪૧ હેઠળ ગુજરાત રાજ્યના સંબંધમાં અનુસૂચિત જાતિઓ તરીકે ગણવામાં આવે તેવી જાતિઓ, જાતિઓ અથવા જનજાતિઓ અથવા જાતિઓ, જાતિઓ અથવા જનજાતિઓમાંના જૂથોના ભાગો.

((ખ) "અનુસૂચિત જનજાતિ" એટલે બંધારણની કલમ ૩૪૨ હેઠળ ગુજરાત રાજ્યના સંબંધમાં અનુસૂચિત જનજાતિ માનવામાં આવે તેવી

જનજાતિઓ અથવા આદિવાસી સમુદાયો અથવા આવી જનજાતિઓ અથવા આદિવાસી સમુદાયોના ભાગો અથવા જૂથો.

(સી) "સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત વર્ગ" એટલે એવી જાતિઓ, વર્ગો અથવા જૂથો કે જે સમયાંતરે સુધારેલા સરકારી ઠરાવ, શ્રમ, સમાજ કલ્યાણ અને આદિજાતિ વિકાસ વિભાગ નંબર બી. સી. આર. ૧૦૭૩જએચ, તારીખ ૧લી એપ્રિલ, ૧૯૭૮ હેઠળ સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત વર્ગ તરીકે રાજ્ય સરકાર દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે છે."

૪.૨ રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી વધુમાં સૂચવે છે કે રાજ્ય સરકારે ગુજરાત સિવિલ સર્વિસીસ (મહિલાઓ માટે હોદ્દાઓનું આરક્ષણ) (સુધારા) નિયમો, ૨૦૧૨ દ્વારા નિયમો, ૧૯૯૭માં નિયમ ૩ દાખલ કરીને તેમાં સુધારો કર્યો હતો.નવા ઉમેરાયેલા નિયમ ૩ માં મહિલાઓ માટે અનામત લાગુ કરવાની પદ્ધતિની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.નવો ઉમેરાયેલો નિયમ ૩ નીચે મુજબ વાંચે છે;

"૩. મહિલાઓ માટે પદોની અનામત લાગુ કરવાની રીત:—

(૧) મહિલાઓ માટે હોદ્દાઓનું આરક્ષણ આડું અને વિભાજિત કરવામાં આવશે અને નિયમ ૨ના ખંડ (એ) થી (ડી) માં ઉલ્લેખિત કોઈપણ શ્રેણીમાં ઊભી અનામત ક્વોટામાં યોગ્યતા પર પસંદ કરવામાં આવેલી મહિલાઓની ગણતરી તે શ્રેણીમાં મહિલાઓ માટે આડું અનામત સામે કરવામાં આવશે.

સમજૂતી:

(૧) આડું અને વિભાગીય આરક્ષણ એટલે ભારતના બંધારણની કલમ ૧૫ની કલમ (૩) હેઠળ મહિલાઓની તરફેણમાં જાહેર સેવાઓ અને ઊભી અનામત સાથે સંકળાયેલી રાજ્યની બાબતોના સંબંધમાં બનાવાયેલી જગ્યાઓનો સંબંધિત ક્વોટા.

((૨) ઊભી અનામતનો અર્થ ભારતના બંધારણની કલમ ૧૬ની કલમ (૪) હેઠળ અનુસૂચિત જાતિઓ, અનુસૂચિત જનજાતિઓ અને અન્ય પછાત વર્ગોની તરફેણમાં અનામત છે.

(૨) નિયમ ૨ માં ઉલ્લેખિત મહિલાઓની જગ્યાઓનું આરક્ષણ લાગુ થશે

—

(i) પહેલા યોગ્યતા ક્રમમાં નિયમ રની કલમ (એ) થી (ડી) માં ઉલ્લેખિત શ્રેણીઓનો ક્વોટા ભરીને; અને પછી

((ર) તેમાંથી સંબંધિત અનામત વર્ગના ઉમેદવારોની સંખ્યા અને આવી યાદીઓમાં ઉમેદવારોની સંખ્યા મહિલાઓના વિશેષ અનામત ક્વોટાની સંખ્યા જેટલી અથવા તેનાથી વધુ છે તે જાણવું, પછી મહિલાઓના અનામત ક્વોટા માટે વધુ પસંદગી માટે જરૂરી રહેશે નહીં.જો આવી કોઈ શ્રેણીમાં મહિલા ઉમેદવારોની કોઈ અછત હોય તો જ આવી શ્રેણી સાથે સંબંધિત ઉમેદવારોની અનુરૂપ સંખ્યાને યાદીની નીચેથી કાઢીને આવી શ્રેણી સાથે સંકળાયેલી મહિલાઓની જરૂરી સંખ્યા લેવી પડશે.”

૪.૩ ઉપર ઉલ્લેખિત નવા ઉમેરાયેલા નિયમ ૩ ના સાદા વાંચન પર એવું જણાય છે કે જો કોઈ પણ અનામત વર્ગની મહિલાઓ, તેમની પોતાની યોગ્યતા પર, ખુદ્દી સ્પર્ધાની ખાલી જગ્યાઓ માટે પસંદ થાય છે, તો તેમને આડી (વિશેષ આરક્ષણ) ના હેતુ માટે પણ ખુદ્દી સ્પર્ધાના ઉમેદવાર (સામાન્ય ઉમેદવાર) તરીકે ગણવામાં આવશે અથવા ગણવામાં આવશે.ગુજરાત સરકારના સામાન્ય વહીવટી વિભાગ (જી. એ. ડી.) એ રાજ્યની બાબતોના સંબંધમાં જાહેર સેવા અને હોદ્દાઓમાં મહિલાઓ માટે વિશેષ (આડું) આરક્ષણ લાગુ કરવાની

બાબતમાં ઉભા થયેલા કેટલાક મુદ્દાઓ/શંકાઓને સ્પષ્ટ કરતા સરકારી ઠરાવ તારીખ ૦૧/૦૮/૨૦૧૮ બહાર પાડ્યો હતો.

૪.૪ તૈયાર સંદર્ભ માટે, સરકારી ઠરાવની તારીખ ૦૧/૦૮/૨૦૧૮ ની બે કલમો નંબર ૧૨ અને ૧૩ અહીં પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવી છે;

“૧૨ .	જો એસસી/એસટી/એસઈબીસીની મહિલા ઉમેદવાર સામાન્ય ક્વોટામાં પસંદ થાય છે, તો તેને સંબંધિત શ્રેણીની મહિલા ઉમેદવાર તરીકે ગણવી જોઈએ.પરંતુ રોસ્ટર નંબરમાં, તેણીને સામાન્ય ઉમેદવાર તરીકે ગણવામાં આવશે અને મહિલા અનામત માટેના રજિસ્ટરમાં તેણીને સંબંધિત શ્રેણી (એસસી/એસટી/એસઈબીસી) ની મહિલા ઉમેદવાર તરીકે ગણવામાં આવશે, જેનો અર્થ છે કે તેણીનું પ્રતિનિધિત્વ સંબંધિત (એસસી/એસટી/એસઈબીસી) શ્રેણીની મહિલા તરીકે હશે. (ભાર મૂકવામાં આવે છે)	જો એસસી/એસટી/એસઈબીસીની મહિલા ઉમેદવાર સામાન્ય ક્વોટામાં પસંદ થાય છે, તો તેને સંબંધિત શ્રેણીની મહિલા ઉમેદવાર તરીકે ગણવી જોઈએ.પરંતુ રોસ્ટર નંબરમાં, તેણીને સામાન્ય ઉમેદવાર તરીકે ગણવામાં આવશે અને મહિલા અનામત માટેના રજિસ્ટરમાં તેણીને સંબંધિત શ્રેણી (એસસી/એસટી/એસઈબીસી) ની મહિલા ઉમેદવાર તરીકે ગણવામાં આવશે, જેનો અર્થ છે કે તેણીનું પ્રતિનિધિત્વ સંબંધિત (એસસી/એસટી/એસઈબીસી) શ્રેણીની મહિલા તરીકે હશે. (ભાર મૂકવામાં આવે છે)
૧૩.	જો ઉપરોક્ત (૧૨) અનુસાર,	સંખ્યા યોગ્યતા પર પસંદ થયેલી

યોગ્યતાના આધારે પસંદ કરાયેલી મહિલાને સંબંધિત શ્રેણીની મહિલા તરીકે ગણવામાં આવે, તો શું સંબંધિત શ્રેણી માટે અનામત પદ પ્રમાણસર ઓછી સંખ્યામાં ભરવામાં આવશે?	મહિલાને સંબંધિત શ્રેણી (એસસી/એસટી/એસઈબીસી) ની મહિલા તરીકે ગણવામાં આવશે પરંતુ સંબંધિત શ્રેણી (એસસી/એસટી/એસઈબીસી) ની જગ્યા ખાલી ગણવામાં આવશે (ઉદાહરણ તરીકે, કોઈ ચોક્કસ પદની જાહેરાતમાં; એસસી માટે અનામત કુલ જગ્યાઓ ૧૭ છે, ફાળવવામાં આવનારી જગ્યાઓ ૫ હશે અને જો બે એસસી મહિલાઓ સામાન્ય યોગ્યતા પર ઉપલબ્ધ હોય, તો ૩ એસસી ઉમેદવારોની પસંદગી કરવાની બાકી છે.)આ માટે પહેલા અનુસૂચિત જાતિઓની કુલ મેરિટ યાદી તૈયાર કરવી જોઈએ અને જો યાદીમાં ૩ મહિલા ઉમેદવાર ઉપલબ્ધ હોય, તો અનુસૂચિત જાતિના મહિલા ઉમેદવારોનું પ્રતિનિધિત્વ સંપૂર્ણ માનવામાં આવશે.પરંતુ માત્ર બે મહિલાઓ ઉપલબ્ધ છે અને એકની અછત છે, ગુણ માટે નિર્ધારિત ધોરણોમાં છૂટછાટ આપીને છેલ્લા પુરુષ અનુસૂચિત જાતિના ઉમેદવારના
--	--

	સ્થાને એક મહિલા ઉમેદવારને મૂકવો જોઈએ.અન્ય વર્ગો માટેની ગણતરી તે મુજબ કરવામાં આવશે.આ ઉપરાંત, બે અનુસૂચિત જાતિ મહિલાઓ ઉપલબ્ધ છે/યોગ્યતાના આધારે પસંદ કરવામાં આવે છે અને તેમને અનુસૂચિત જાતિ મહિલા ઉમેદવારોના પ્રતિનિધિત્વમાં સામેલ કરવામાં આવ્યા છે.પરંતુ કારણ કે અનુસૂચિત જાતિઓના કુલ પ્રતિનિધિત્વમાં, યોગ્યતા પર પસંદ કરાયેલા ઉમેદવારોની સંખ્યાને સામાન્ય વર્ગના ઉમેદવાર તરીકે ગણવામાં આવે છે, કુલ ૧૭ અનુસૂચિત જાતિના ઉમેદવારોમાંથી માત્ર ખૂટતી સંખ્યાને ગુણ માટે નિર્ધારિત ધોરણોને હળવા કરીને પસંદ કરવામાં આવે છે.”(ભાર મૂકવામાં આવે છે)
--	--

૪.૫ ઉપર ઉલ્લેખિત બે કલમ નંબર ૧૨ અને સરકારી ઠરાવની તારીખ ૦૧/૦૮/૨૦૧૮ આ મુકદ્દમાનું મૂળ કારણ છે.

જ.૬ ૧૮/૦૯/૨૦૧૮ ના રોજ, જી. પી. એસ. સી. એ પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર (નિઃશસ્ત્ર), વર્ગ-II ની જગ્યાઓ માટેની સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાનું અંતિમ પરિણામ પ્રકાશિત કર્યું. આ અંતિમ પરિણામમાં નિમણૂક માટે સરકારને ભલામણ કરાયેલ ઉમેદવારોની ભાગ-૧ અને અસફળ ઉમેદવારોએ મેળવેલા ભાગ-૨ માર્કનો સમાવેશ થાય છે.

જ.૭ આ તબક્કે, હવે આપણે સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નંબર ૧૮૯૬૮/૨૦૧૮ માં મૂળ રિટ અરજદારો દ્વારા વિનંતી કરવામાં આવેલી રાહતની તપાસ કરી શકીએ છીએ. માંગવામાં આવેલી દાદ નીચે મુજબ છે;

“(અ) આ માનનીય અદાલત આદેશ અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, આદેશ અથવા આદેશના રૂપમાં આદેશ અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, આદેશ અથવા નિર્દેશ જારી કરીને પ્રતિવાદી નંબર ૨ આયોગની કાર્યવાહીને રદ કરીને અને તેમની સંબંધિત શ્રેણીમાં પ્રતિવાદી નંબર ૩ થી ૮ ના નામનો સમાવેશ કરીને અને અરજદારોના નામને ૧ લી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૮ ના સરકારી ઠરાવની જોગવાઈઓની વિરુદ્ધમાં અસફળ દર્શાવીને બાકાત રાખે છે અને પ્રતિવાદી આયોગને અરજદારનું નામ સફળ ઉમેદવારોની યાદીમાં સામેલ કરવા અને તેને પ્રતિવાદી તરીકે મોકલવા માટે નિર્દેશ આપે છે. ગૃહ વિભાગ એ જ તારીખે નિમણૂકના હેતુ માટે કે

જેના પર અન્ય પસંદ કરેલા ઉમેદવારોની નિમણૂક પસંદગી યાદીમાં તેમના સ્થાનના આધારે કરવામાં આવશે અને તેના તમામ પરિણામો બહાર આવશે.

(બી) અરજીના પ્રવેશ, અંતિમ સુનાવણી અને પેન્ડન્સી દરમિયાન, પ્રતિવાદીઓને તેમની સંબંધિત શ્રેણીમાં પક્ષ પ્રતિવાદીઓ નંબર ૩ થી ૮ ને નિમણૂક આપવા પર પ્રતિબંધ મૂકવા અને વૈકલ્પિક રીતે પ્રતિવાદીઓને સામાન્ય મહિલા શ્રેણીમાં ત્રણ જગ્યાઓ ખાલી રાખવા માટે નિર્દેશ આપવા માટે ખુશ થાઓ.

(સી) આ અરજીનો ખર્ચ ચુકવવા માટે ખુશ રહો.

(ડી) કેસની હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને યોગ્ય લાગે તેવી કોઈપણ અન્ય અને/અથવા વધુ રાહત/ઓ અરજદારને આપી શકાય છે.”

૪.૮ એવું લાગે છે કે મૂળ રિટ અરજદારોએ સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નંબર ૧૮૯૬૮/૨૦૧૮ દાખલ કરીને આ અદાલત સમક્ષ આવવું પડ્યું હતું કારણ કે સામાન્ય મહિલા વર્ગ માટે કટ-ઓફ ગુણ ૩૬૩-૦૦ હતા, જ્યારે સીરીયલ

નંબર ૩૫ પર રિટ અરજદાર નંબર ૧ સુરક્ષિત ૩૫૪-૦૦, સીરીયલ નંબર ૬ પર રિટ અરજદાર નંબર ૨ સુરક્ષિત ૩૪૮-૦૦ અને સીરીયલ નંબર ૬૪ પર રિટ અરજદાર નંબર ૩ સુરક્ષિત ૩૪૬-૫૦ હતા. વિદ્વાન સિંગલ જજ તરફ ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું કે સામાન્ય મહિલાની શ્રેણીમાં રિટ અરજદારો અસફળ ઉમેદવારોની યાદીમાં અનુક્રમે બીજા, છઠ્ઠા અને સાતમા ક્રમે રહેશે. વધુમાં ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું કે જાહેરાતમાં મહિલા ઉમેદવારો માટે તમામ શ્રેણીઓમાં ૩૩ જગ્યાઓનું આરક્ષણ સૂચવવામાં આવ્યું હતું. આમ, સામાન્ય વર્ગ માટે ઉપલબ્ધ ૬૦ બેઠકોમાંથી ૨૦ બેઠકો સામાન્ય મહિલા ઉમેદવારો માટે અનામત રાખવામાં આવી હતી. અંતિમ પરિણામમાં, એસ. ઇ. બી. સી. શ્રેણીઓ સાથે સંકળાયેલી નીચેની મહિલા ઉમેદવારોને તેમની પોતાની ગુણવત્તાના આધારે પસંદ કરાયેલ જી. એફ. (સામાન્ય મહિલા) તરીકે દર્શાવવામાં આવી હતી.

“સીરીયલ નંબર ૪૩-કુમ. અનસૂયા લક્ષ્મણભાઈ વરચંદ

સીરીયલ નંબર ૪૬-કુમ. પ્રિયંકાબેન રામજીભાઈ ચૌધરી (જી. એફ.

૦૮) સીરીયલ નંબર ૭૧-કુમ. હિના કિરીટભાઈ હંબલ (જીએફ ૧૪)

સીરીયલ નંબર ૭૮-કુમ. હિનાલબેન ઘેમરભાઈ રબારી (જી. એફ. ૧૬)

સીરીયલ નંબર ૮૨-કુમ. જિનલ ઘેમરભાઈ દેસાઈ (જીએફ ૧૯)

સીરીયલ નંબર ૮૩-કુમ. શિલ્પાબેન મહાદેવભાઈ દેસાઈ (જીએફ ૨૦) ”

૪.૯ વિદ્વાન સિંગલ જજ તરફ ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું કે, સામાન્ય વર્ગમાં કુલ ૧૩ મહિલા ઉમેદવારોને સ્થાન મળ્યું હતું કારણ કે પંચે સામાન્ય વર્ગની મહિલા પ્રતિનિધિઓ તરીકે તેમની પોતાની યોગ્યતા પર પસંદ કરાયેલ એસ. ઇ. બી. સી. વર્ગની છ મહિલા ઉમેદવારોને સ્થાન આપ્યું હતું. મૂળ રિટ અરજદારો અનુસાર, આ રાજ્ય સરકારના નીતિગત નિર્ણયની વિરુદ્ધ હતું. એવું પણ ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું કે અનુસૂચિત જાતિ વર્ગની એક મહિલા ઉમેદવારની પોતાની યોગ્યતા પર પસંદગી કરવામાં આવી હતી, જેને સામાન્ય વર્ગની મહિલા પ્રતિનિધિ માનવામાં આવતી હતી. આ રીતે સાત મહિલા ઉમેદવારોને પસંદગી ચાદીમાંથી બાકાત રાખવામાં આવ્યા હતા.

૪.૧૦ વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે, સરકારી ઠરાવ, ખાસ કરીને ઉપર ઉલ્લેખિત કલમ ૧૨ અને ૧૩ પર વધુ ભાર મૂકતા, એવો મત વ્યક્ત કર્યો હતો કે મૂળ રિટ અરજદારોને પસંદગીની સૂચિમાંથી બાકાત રાખી શકાયા ન હોત અને અહીં અપીલકર્તાઓને પસંદગીની સૂચિમાં સામેલ કરી શકાયા ન હોત. વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે એવો મત વ્યક્ત કર્યો હતો કે આવી કાર્યવાહી સરકારી ઠરાવ તારીખ ૦૧/૦૮/૨૦૧૮ ની વિરુદ્ધ છે.

૪.૧૧ ત્રણેય રિટ અરજીઓને મંજૂરી આપતી વખતે, વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું;

“ ૬.૯ મમતા બિષ્ટને ધ્યાનમાં રાખીને શું (ઉપરોક્ત), આડી રીતે સર્વોચ્ચ અનામત અદાલતની શ્રેણીના વ્યક્તિઓને બિન-અનામત બેઠકો સામે સમાયોજિત કરી શકાય છે.તેનો જવાબ એ ગણવો જોઈએ કે અનામત વ્યક્તિઓ, જેમ કે મહિલાઓમાં તે કેવી રીતે તરફેણ કરે છે વગેરે, તે આડી રીતે માનવામાં આવે છે કે શારીરિક વિકલાંગતા એ વિશેષ આડી અનામતના સ્વરૂપની છે, જે ઊભી આરક્ષણથી વિપરીત છે.એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે ઉમેદવારોની વર્ટીકલ આરક્ષણની શ્રેણીના કિસ્સામાં, અનામત બિન-અનામત હોદ્દાઓ માટે સ્પર્ધા કરે છે અને જો તેમની પોતાની યોગ્યતા પર બિન-અનામત હોદ્દાઓ પર નિમણૂક કરવામાં આવે છે, તો તેમની સંખ્યા અનામત ક્વોટા સામે ગણવામાં આવશે નહીં.જો કે, ઉપરોક્ત સિદ્ધાંત આડી આરક્ષણને લાગુ પડશે નહીં.સ્વાતિ ગુપ્તા (એમ. એસ.) વિરુદ્ધ યુ. પી. રાજ્ય [(૧૯૯૫) ૨ એસ. સી. સી. ૫૬૦] શિવ પ્રસાદ વિરુદ્ધ ભારત સરકાર [(૨૦૦૮) ૧૦ એસ. સી. સી. ૩૮૨] માં સુપ્રીમ કોર્ટે પોતાના અન્ય નિર્ણયમાં તેનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો અને તેનું અનુસરણ કર્યું હતું.

૭. હોરિઝોન્ટલ રિઝર્વેશન એ શ્રેણી મુજબ કમ્પાર્ટમેન્ટલાઈઝ્ડ રિઝર્વેશન છે.તે રીતે, તે એકંદરે અને આડી આરક્ષણમાં વૈચારિક રીતે આડી

નથી.વર્ટિકલ રિઝર્વેશન કરતાં તે રિઝર્વેશન ઓપરેશનલ અલગ મોડ છે.આડી આરક્ષણ ઊભી આરક્ષણમાં કાપ મૂકે છે.તેમની ટકાવારીની આટલી હદ જાળવી રાખીને, તેઓ જે હદ સુધી પૂરી પાડવામાં આવે છે તે હદ સુધી તેમને શ્રેણીના દરેક કમ્પાર્ટમેન્ટના સંદર્ભમાં અને તેના સંદર્ભમાં પ્રદાન કરવામાં આવે છે.વિશેષ અનામત, જેમ કે મહિલા વર્ગ માટે અનામત, એક પ્રતિનિધિ પાત્ર ધરાવે છે.

૭.૧ આ પ્રતિનિધિ પાત્રને દરેક શ્રેણી અથવા વિભાગમાં તે શ્રેણી માટે પૂરી પાડવામાં આવેલી સંપૂર્ણ ટકાવારી સુધી સુનિશ્ચિત કરવું પડશે.મહિલાઓના ક્વોટામાં સમાન પ્રતિનિધિત્વ આપવું પડશે, જે દરેક વર્ગ અથવા વિભાગમાં દરેક વર્ગ માટે સાચું રહેશે.બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, મહિલા ઉમેદવારોનું દરેક વર્ગમાં ૩૩ ટકા પ્રતિનિધિત્વ જળવાઈ રહે તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે મહિલાઓના લાભ માટે વિશેષ અનામત દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવતી અનામત શ્રેણીઓ સહિત તમામ વર્ગોમાં ૩૩ ટકા મહિલા અનામત કાપવામાં આવશે.જ્યાં સુધી આ પદ્ધતિ લાગુ કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી, દરેક વર્ગ અથવા વિભાગમાં મહિલાઓને ૩૩ ટકા અનામત આપવાનો ઉદ્દેશ ખોટો પડી શકે છે અથવા આપેલ ક્વાયતમાં ભ્રામક બની શકે છે.

૭.૨ ગુજરાત સિવિલ સર્વિસીસ (મહિલાઓ માટે હોરિઝોન્ટલ આરક્ષણ) નિયમો, ૧૯૯૭, જેને ૨૦૧૨ના સુધારા નિયમો સાથે વાંચવામાં આવે છે અને સામાન્ય વહીવટ વિભાગના ૧લી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૮ના ઠરાવમાં જોગવાઈ, રાજેશ કુમાર દરિયા (ઉપરોક્ત) માં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા રજૂ કરાયેલા સિદ્ધાંતો અને વિશેષ અનામત વર્ગને આડી અનામત લાગુ કરવાની રીત અંગેના અન્ય નિર્ણયો સાથે સુસંગતતા અને સુસંગતતા ધરાવે છે. ૧લી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૮ના સરકારી ઠરાવની કલમ ૧૨ મુજબ કોઈપણ અનામત વર્ગની કોઈપણ મહિલા ઉમેદવાર જો પોતાની યોગ્યતા પર પસંદ કરવામાં આવે તો તેને સામાન્ય વર્ગના ઉમેદવાર તરીકે ગણવામાં આવશે, જો કે આવી મહિલા ઉમેદવારને વિશેષ અનામત વર્ગમાં મહિલા પ્રતિનિધિ તરીકે ગણવામાં આવશે, જે આડા ખ્યાલને ધ્યાનમાં લેવા અને લાગુ કરવાના હેતુથી ૩૩ ટકા મહિલાઓની શ્રેણી છે.

૮. ઉપર મુજબ આડી અનામત લાગુ કરવા સંબંધિત કાયદાના સિદ્ધાંતોને પ્રકાશિત કર્યા પછી, તાત્કાલિક અરજીઓના તથ્યોની સમીક્ષા કરવાથી સૂચવવામાં આવશે કે પ્રતિવાદી જી. પી. એસ. સી. દ્વારા સિદ્ધાંતો અને કાયદાની સ્થિતિ ભૂલથી લાગુ કરવામાં આવી હતી.

૯. પ્રથમ અરજી કરનાર એસ. ઇ. બી. સી. ઉમેદવાર હતો જેણે ૩૬૬ ગુણ મેળવ્યા હતા, જે અસફળ ચાદીની ચાદીમાં સીરીયલ નંબર ૮૫ પર હાજર થયો હતો. બીજી અરજીના અરજદારો ખુદી અથવા સામાન્ય શ્રેણીના છે. તેઓ છે: (૧) શીતલ એ. નિશારે ૩૫૪ ગુણ મેળવ્યા છે અને અસફળ ઉમેદવારોની ચાદીમાં તેનું નામ સીરીયલ નંબર ૩૫ પર આવે છે; (૨) સુશ્રી ભૂમિકા ટી. અકબરીએ ૩૨૮ ગુણ મેળવ્યા છે અને જેનું નામ અસફળ ઉમેદવારોની ચાદીમાં સીરીયલ નંબર ૬ પર આવે છે; અને (૩) સુશ્રી હાર્દી જે. પટેલ ૩૪૬-૫૦ ગુણ મેળવ્યા છે અને અસફળ ઉમેદવારોની ચાદીમાં સીરીયલ નંબર ૬૪ પર દેખાય છે. ત્રીજી અરજીની અરજદાર ઓપન કેટેગરીની મહિલા ઉમેદવાર છે જે બિરજુબેન ભટ્ટ છે જેણે ૩૬૧-૫૦ ગુણ મેળવ્યા છે અને જેનું નામ અસફળ ઉમેદવારોની ચાદીમાં સીરીયલ નંબર ૨૦ પર આવ્યું છે.

૯.૧ આડી અનામતને લાગુ કરવાના સિદ્ધાંતો અનુસાર અને ૧લી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૮ના ઠરાવમાં વિચાર અનુસાર, જે સાચા સિદ્ધાંતને પ્રતિબિંબિત કરે છે, એસ. ઇ. બી. સી. મહિલા વર્ગમાં ૧૦ બેઠકો અનામત રાખવામાં આવી હતી. ૦૬ ૧૦ બેઠકો સામે સીરીયલ નંબર ૪૩, ૪૬, ૭૧, ૭૮, ૮૨ અને ૮૩ પર SECB ઉમેદવાર ઉપલબ્ધ હતા. પરિણામે, વધુ ૦૪ એસ. ઇ. બી. સી. મહિલા ઉમેદવારોની જરૂર

હતી.બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, અછતને પહોંચી વળવા માટે, માત્ર ૦૪ મહિલા ઉમેદવારોની પસંદગી કરવાની જરૂર હતી.જોકે પ્રતિવાદી જી. પી. એસ. સી. એ સીરીયલ નંબર ૮૪,૮૬,૮૮,૯૧,૯૨,૯૬,૯૮,૯૯,૧૦૦ અને ૧૦૧ પર વધુ ૧૦ મહિલા ઉમેદવારોની પસંદગી કરી હતી.આડી આરક્ષણ લાગુ કરવા માટે જી. પી. એસ. સી. દ્વારા જે કરવામાં આવ્યું તે ખોટું હતું.અપનાવવામાં આવેલ અભ્યાસક્રમ ગેરકાયદેસર રીતે અસ્વીકાર્ય હતો.અરજદારોની દલીલ સ્વીકારવી પડશે કે સીરીયલ નંબર ૯૨,૯૬,૯૮,૯૯,૧૦૦ અને ૧૦૧ પર ૦૬ એસ. ઇ. બી. સી. મહિલા ઉમેદવારોને જી. પી. એસ. સી. દ્વારા તૈયાર અને જાહેર કરાયેલ ૧૧૫ ઉમેદવારોની યાદીમાંથી બહાર કાઢવા જોઈએ, જેથી સંબંધિત અરજદારોને સામેલ કરવાનો માર્ગ મોકળો થાય.

૯.૨ આડી અનામત સંબંધિત સિદ્ધાંતોના સાચા અમલીકરણના આધારે, નીચેની સ્થિતિ ઊભી થશે, જે રાજ્ય સરકાર વતી વિદ્વાન મહાધિવક્તા દ્વારા યોગ્ય રીતે જણાવવામાં આવ્યું હતું.

(અ) પસંદગી યાદીમાં સીરીયલ નંબર ૪૩,૪૬,૭૧,૭૮,૮૨ અને ૮૩ પર ૦૬ એસ. ઇ. બી. સી. ઉમેદવારોને જી. પી. એસ. સી. દ્વારા સામાન્ય

મહિલા ઉમેદવાર તરીકે ગણવામાં આવ્યા છે, કારણ કે તેમને તેમની ગુણવત્તાના આધારે સમાવવામાં આવ્યા છે;

(બી) જો કે, કમ્પાર્ટમેન્ટલાઈઝ્ડ હોરિઝોન્ટલ રિઝર્વેશનના હેતુ માટે, ઉપરોક્ત ૦૬ મહિલા ઉમેદવારોને તમામ ૧૦ એસઈબીસી મહિલા ઉમેદવારોની જરૂરિયાત સામે એસઈબીસી મહિલા ઉમેદવાર તરીકે ગણવામાં આવે તે જરૂરી છે;

(સી) ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, સીરીયલ નંબર ૮૪,૮૬,૮૮ અને ૮૧ પર ૧૦ એસ. ઇ. બી. સી. મહિલા ઉમેદવારોની જરૂરિયાત સામે વધુ ૦૪ એસ. ઇ. બી. સી. મહિલા ઉમેદવારોની જરૂર છે;

(ડી) સીરીયલ નંબર ૮૪,૮૬,૮૮ અને ૮૧ પર ૦૪ એસ. ઇ. બી. સી. મહિલા ઉમેદવારોને જાળવી રાખતી વખતે, સીરીયલ નંબર ૮૨,૮૬,૮૮,૮૯,૧૦૦ અને ૧૦૧ પર દર્શાવવામાં આવેલી બાકીની ૦૬ એસ. ઇ. બી. સી. મહિલા ઉમેદવારોને પસંદગી સૂચિમાંથી કાઢી નાખવાની જરૂર છે;

(ઇ) તેવી જ રીતે, સીરીયલ નંબર ૭૯ પર ૧ અનુસૂચિત જાતિના મહિલા ઉમેદવાર-કુમાર અંજલિ સોંદરવા, જેમણે ૩૬૬-૫૦ ગુણ મેળવ્યા છે, તેમની શ્રેણી અને ઉમેદવારનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે, જેની સારવાર જી. પી. એસ. સી. દ્વારા કરવામાં આવતી નથી, અને ઉપરોક્ત ઉમેદવારને અનુસૂચિત જાતિના મહિલા ઉમેદવારની શ્રેણી હેઠળ ગણવામાં આવે છે, જ્યારે જરૂરી સંખ્યામાં ૦૨ અનુસૂચિત જાતિના મહિલા ઉમેદવારોની સંભાળ રાખવી પડે છે.”

૪.૧૨ વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશનો કાર્યકારી ભાગ, જેમાં નિર્દેશો હોય તે આ રીતે વાંચે છે;

‘૧૦.ઉપરોક્ત ચર્ચા અને તેના કારણોના પરિણામે,

(I) સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નંબર ૧૮૬૫૪/૨૦૧૮ ને પ્રતિવાદી નંબર ૩-ગુજરાતમાં પ્રતિવાદી નંબર ૨ કમિશનની કાર્યવાહી, જેમાં સંબંધિત સેવા ખાનગીની જાહેર નામની શ્રેણીનો સમાવેશ થાય છે, તેને અલગ રાખવાની જોગવાઈ અને નિર્દેશ આપીને મંજૂરી આપવામાં આવે છે;

((૨) સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નંબર ૧૮૯૬૮/૨૦૧૮ ને તે પ્રદાન કરીને અને નિર્દેશ આપીને મંજૂરી આપવામાં આવે છે કે નંબર ૨- ગુજરાતમાં પ્રતિવાદી આયોગની કાર્યવાહી, જેમાં સંબંધિત શ્રેણીમાં સેવાનું જાહેર નામ ખાનગી પ્રતિવાદી નંબર ૩ થી ૮ સામેલ છે, તેને અલગ રાખવામાં આવે;

(૩) સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નંબર ૧૨૨૯૨/૨૦૧૮ ને એવી જોગવાઈ અને નિર્દેશ આપીને મંજૂરી આપવામાં આવી છે કે નંબર ૨- ગુજરાતમાં પ્રતિવાદી આયોગની કાર્યવાહી, જેમાં સંબંધિત શ્રેણીમાં સેવા ખાનગી પ્રતિવાદી નંબર ૩ અને જનું જાહેર નામ સામેલ છે, તેને અલગ રાખવામાં આવે;

(૪) પ્રતિવાદી નંબર ૨ ને રાજેશ કુમાર દરિયા (ઉપરોક્ત) તેમજ મમતા બિષ્ટ (ઉપરોક્ત) માં સુપ્રીમ કોર્ટના સંબંધિત નિર્ણયના આધારે ઉમેદવારોની યાદી શ્રેણીઓ તૈયાર કરવા માટે નિર્દેશ આપવામાં આવે છે, પરિણામે ૧૪મી જૂન, ૨૦૧૨ની સૂચનામાં સૂચિત નિયમો અને સરકારના સામાન્ય વહીવટ વિભાગના ૧લી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૮ના ઠરાવ સાથે સુસંગત છે, જેમ કે કમ્પાર્ટમેન્ટલાઈઝ્ડ હોરિઝોન્ટલ રિઝર્વેશનની પદ્ધતિ

લાગુ કરીને ઉપર પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યું છે.અરજદારનું નામ ઉપર મુજબ હાથ ધરવામાં આવેલી કવાયત અનુસાર સામેલ કરી શકાય છે;

(પ) ત્રણ અરજીઓમાંથી દરેકમાં અરજદારોના સંબંધમાં ઉપરોક્ત કવાયત હાથ ધરવા પર તૈયાર કરી શકાય તેવી ચાદી પ્રતિવાદી નંબર ૨- ગુજરાત જાહેર સેવા આયોગ દ્વારા પ્રતિવાદી નંબર ૧-ગૃહ વિભાગને પોલીસ નિરીક્ષક, નિઃશસ્ત્ર પદ પર નિમણૂકના હેતુથી તે જ તારીખે અન્ય સફળ ઉમેદવારોની નિમણૂક કરવાના હેતુથી મોકલવામાં આવશે.અરજદારોને પરિણામી લાભોની મંજૂરી આપવામાં આવશે;

(vi) ગુજરાત જાહેર સેવા આયોગના પ્રતિવાદી નંબર ૨ દ્વારા ઉપરોક્ત ચાદી રાજ્ય સરકારને ઝડપથી અને કોઈ પણ સંજોગોમાં વર્તમાન આદેશ પ્રાપ્ત થયાની તારીખથી ૧૦ અઠવાડિયાની અંદર મોકલવામાં આવશે.

(vii) રાજ્ય સરકાર ગુજરાત જાહેર સેવા આયોગ પાસેથી આવી ચાદી પ્રાપ્ત થયાની તારીખથી ત્રણ અઠવાડિયાની અંદર જરૂરી પરિણામી આદેશ પસાર કરશે."

૪.૧૩ વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશથી અસંતુષ્ટ હોવાને કારણે, અહીં અપીલકર્તાઓ, મૂળ પ્રતિવાદીઓ નંબર ૩,૪ અને ૫ અનુક્રમે વર્તમાન અપીલ સાથે આ અદાલત સમક્ષ છે.

અપીલકર્તાઓ વતી રજૂઆતો;

૫. અપીલકર્તાઓ વતી હાજર રહેલા સુશ્રી અદિતિ એસ. રાવોલની સહાયથી વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી શાલિન મહેતાએ ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે રિટ અરજીઓને મંજૂરી આપીને અને અહીં ત્રણ અપીલકર્તાઓના નામોને પસંદગીની સૂચિમાંથી કાઢી નાખવાનો નિર્દેશ આપીને ગંભીર ભૂલ કરી હતી. શ્રી મહેતા રજૂઆત કરશે કે વિદ્વાન સિંગલ જજનો વિવાદિત ચુકાદો રેકૉર્ડની સામે કાયદો અને તથ્યો બંનેની ભૂલથી પીડાય છે. શ્રી મહેતા રજૂ કરશે કે વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે કાયદામાં એ નિષ્કર્ષ પર પહોંચવામાં ભૂલ કરી હતી કે નિયમો, ૧૯૯૭ સુધારા નિયમો, ૨૦૧૨ અને તારીખ ૧ ના ઠરાવની અનુક્રમે કલમ ૧૨ અને ૧૩ સાથે વાંચે છે./૦૮/૨૦૧૮ રાજેશ કુમાર દરિયા વિરુદ્ધ રાજસ્થાન પબ્લિક સર્વિસ કમિશન, (૨૦૦૭) ૮ એસસી સી ૭૮૫ માં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા રજૂ કરાયેલા સિદ્ધાંતો સાથે સુસંગતતા અને સુસંગતતામાં ઊભા રહો.

૬. શ્રી મહેતા રજૂઆત કરશે કે વિશેષ આરક્ષણ શ્રેણીના આડા આરક્ષણને લાગુ કરવાની રીતના સંદર્ભમાં સરકારી ઠરાવ તારીખ ૦૧/૦૮/૨૦૧૮ ના વિદ્વાન સિંગલ જજ તરફથી વાંચનને ભૂલભરેલું અને કાયદામાં માન્ય ન હોવાનું કહી શકાય. શ્રી મહેતા, બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, રજૂ કરશે કે તે જી. પી. એસ. સી. તરફથી કાયદાની ખોટી સમજણ હતી જે આ બધી મૂંઝવણ તરફ દોરી ગઈ છે.

૭. શ્રી મહેતાએ ઈન્દિરા સાહની વિરુદ્ધ ભારત સંઘ, ૧૯૯૨ (પૂરક) ૩ એસસી સી ૨૧૭ કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય તરફ આ કોર્ટનું ધ્યાન આકર્ષિત કર્યું હતું, જેમાં ઊભી અનામત (સામાજિક અનામત) થી અલગ આડી અનામત (વિશેષ અનામત) ની વિભાવનાને સમજાવવામાં આવી હતી. શ્રી મહેતા રજૂ કરશે કે ઓપન કોમ્પિટિશન કેટેગરી (ઓસી) બિન-અનામત વર્ગના ઉમેદવારો સુધી મર્યાદિત નથી. તેમના જણાવ્યા અનુસાર, તે ઉમેદવારોની તમામ શ્રેણીઓ માટે ખુલ્લું છે. એટલે કે, એસસી, એસટી, એસઈબીસી વગેરેના ઉમેદવાર. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, એસસી, એસટી અથવા એસઈબીસીના ઉમેદવાર શ્રી મહેતાના જણાવ્યા અનુસાર, જો ઓપન કોમ્પિટિશન (ઓસી) માં પસંદ કરવામાં આવે, તો તેને અથવા તેણીને ઓપન કોમ્પિટિશન કેટેગરી સામે ફક્ત હોરિઝોન્ટલ રિઝર્વેશનના હેતુ માટે એડજસ્ટ કરવી પડશે.

૮. શ્રી મહેતા રજૂ કરશે કે વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે રાજેશ કુમાર દરિયા (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કર્યો છે અને તેના પર આધાર રાખ્યો છે, જો કે, તેમાંના ગુણોત્તરનું ખોટું અર્થઘટન કરવામાં આવ્યું છે કારણ કે તારીખના ઠરાવની બે કલમોમાં વાહિયાતતા છે.

૯. શ્રી મહેતાએ રાજેશ કુમાર (ઉપરોક્ત) નો ઉલ્લેખ કરતા રજૂઆત કરી હતી કે ઊભી અનામત ક્વોટામાં યોગ્યતા પર પસંદ થયેલી મહિલાઓની ગણતરી મહિલાઓ માટે આડી અનામત સામે કરવામાં આવશે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, એસસી, એસટી અને એસઈબીસી માટે વર્ટિકલ રિઝર્વેશન ક્વોટામાં મેરિટના આધારે પસંદ થયેલી મહિલાઓની ગણતરી સંબંધિત શ્રેણીમાં મહિલાઓ માટે હોરિઝોન્ટલ રિઝર્વેશન સામે કરવામાં આવશે. એ જ રીતે, ખુદ્દી શ્રેણી (ઓ. સી.) માં યોગ્યતા પર પસંદ થયેલી મહિલાઓની ગણતરી ખુદ્દી શ્રેણી (ઓ. સી.) માં મહિલાઓ માટે આડી અનામત સામે કરવામાં આવશે, પછી ભલે તે એસ. ટી., એસ. સી. અથવા એસ. ઇ. બી. સી. શ્રેણીની હોય.

૧૦. શ્રી મહેતાએ ધ્યાન દોર્યું હતું કે રાજેશ કુમાર દરિયા (ઉપરોક્ત) માં સમજાવવામાં આવેલા કાયદાના સિદ્ધાંતો જ સુધારા નિયમો, ૨૦૧૨ દ્વારા નિયમ ૩ ઉમેરવા તરફ દોરી ગયા હતા. શ્રી મહેતાએ આ કોર્ટનું ધ્યાન નિયમ ૩ના પેટા-નિયમ (૨) તરફ દોર્યું હતું, જે નીચે મુજબ છે.

“(૨) નિયમ ૨ માં ઉલ્લેખિત મહિલાઓ માટે અનામત લાગુ થશે:—

(i) પહેલા યોગ્યતા ક્રમમાં નિયમ ૨ની કલમ (એ) થી (ડી) માં ઉલ્લેખિત શ્રેણીઓનો ક્વોટા ભરીને; અને પછી

((૨) તેમાંના સંબંધિત અનામત વર્ગના ઉમેદવારોની સંખ્યા અને આવી યાદીઓમાં ઉમેદવારોની સંખ્યા મહિલાઓના વિશેષ અનામત ક્વોટાની સંખ્યા જેટલી અથવા તેનાથી વધુ હોય તો પછી મહિલાઓના અનામત ક્વોટા માટે વધુ પસંદગી માટે તે જરૂરી રહેશે નહીં.જો આવી કોઈ શ્રેણીમાં મહિલા ઉમેદવારોની કોઈ અછત હોય તો જ આવી શ્રેણી સાથે સંબંધિત ઉમેદવારોની અનુરૂપ સંખ્યાને યાદીની નીચેથી કાઢીને આવી શ્રેણી સાથે સંકળાયેલી મહિલાઓની જરૂરી સંખ્યા લેવી પડશે.”

૧૧. શ્રી મહેતા રજૂ કરશે કે ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત નિયમ રાજેશ કુમાર દરિયા (ઉપરોક્ત) માં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા સમજાવવામાં આવેલા સિદ્ધાંતો સાથે ખૂબ સુસંગત છે.જો કે, સામાન્ય વહીવટ વિભાગે કલમ ૧૨ માં જોગવાઈ કરતો સરકારી ઠરાવ બહાર પાડ્યો હતો કે કોઈપણ અનામત વર્ગની કોઈપણ મહિલા ઉમેદવાર, જો તેની પોતાની યોગ્યતા પર સામાન્ય વર્ગમાં પસંદ કરવામાં આવે,

તો તેને રોસ્ટરના હેતુ માટે સામાન્ય વર્ગના ઉમેદવાર તરીકે ગણવામાં આવશે, પરંતુ મહિલા અનામતના રજિસ્ટરમાં તે વર્ગની મહિલા પ્રતિનિધિ તરીકે ગણવામાં આવશે.

૧૨. શ્રી મહેતાએ ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી હતી કે વહીવટી સૂચનાઓ ઉપર ઉદ્દેખિત નિયમો, ૧૯૯૭ના નિયમ ૩ સાથે સીધી વિરોધાભાસી છે અને સુપ્રીમ કોર્ટે તેના વિવિધ નિર્ણયોમાં સમજાવેલા કાયદાના સિદ્ધાંતોની વિરુદ્ધ છે.

૧૩. શ્રી મહેતા રજૂ કરશે કે વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે ગંભીર ભૂલ કરી છે, જેના પરિણામે આ નિષ્કર્ષ પર પહોંચવામાં ન્યાયની નિષ્ફળતા થઈ છે કે ૨૦૧૨ના સુધારા નિયમો સાથે વાંચેલા નિયમો, ૧૯૯૭ અને ઠરાવની કલમ ૧૨ અને ૧૩ અનુક્રમે રાજેશ કુમાર દરિયા (ઉપરોક્ત) માં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા રજૂ કરાયેલા સિદ્ધાંતો સાથે સુસંગત છે.

૧૪. શ્રી મહેતાના જણાવ્યા અનુસાર, લોક સેવા આયોગ, ઉત્તરાંચલ વિરુદ્ધ મમતા બિષ્ટ, (૨૦૧૦) ૧૨ એસસી સી ૨૦૪ માં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયના ગુણોત્તરનું વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા વાંચન પણ સાચું નથી. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે ઉપરોક્ત કેસમાં, છેલ્લી પસંદ કરાયેલ ઉમેદવાર કે જેને ઉત્તરાંચલની મહિલાઓ માટે આડી અનામતનો લાભ આપવામાં આવ્યો હતો તે સામાન્ય

વર્ગની વિરુદ્ધ ગણવામાં આવે છે એવો દાવો કરી રહ્યો હતો.એટલે કે ખુદી શ્રેણી.આવા તથ્યોના સમૂહમાં જ સર્વોચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું હતું કે ઉચ્ચ અદાલત એ સિદ્ધાંતને ધ્યાનમાં લેવામાં નિષ્ફળ ગઈ છે કે જો અનામત વર્ગના ઉમેદવાર સામાન્ય વર્ગમાં છેલ્લા પસંદ કરેલા ઉમેદવાર કરતાં વધુ ગુણ મેળવે છે, તો તેની નિમણૂક સામાન્ય વર્ગની ખાલી જગ્યા સામે કરવામાં આવશે.સર્વોચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું હતું કે આડો અનામતનો લાભ આપતી વખતે ઉપરોક્ત સિદ્ધાંત લાગુ પડતો નથી.

૧૫. શ્રી મહેતા રજૂઆત કરશે કે સમગ્ર ભરતી પ્રક્રિયામાં અને અંતિમ પસંદગી યાદી તૈયાર કરતી વખતે પણ, પંચે ગુજરાત સિવિલ સર્વિસીસ (મહિલાઓ માટે હોદ્દાઓનું આરક્ષણ) નિયમો, ૧૯૯૭, જેમાં સુધારા નિયમો, ૨૦૧૨ દ્વારા સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો અને મહિલાઓ માટે આડી અનામતની બાબતમાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલા સિદ્ધાંતોનું પણ નિષ્ઠાપૂર્વક પાલન કર્યું હતું.શ્રી મહેતાએ ધ્યાન દોર્યું હતું કે આયોગે એવું વલણ અપનાવવું વાજબી હતું કે સરકારી ઠરાવ તારીખ ૦૧/૦૮/૨૦૧૮ માં બહાર પાડવામાં આવેલી સ્પષ્ટતા કાયદાની સ્થાયી સ્થિતિ સાથે સુસંગત ન હતી.શ્રી મહેતા રજૂ કરશે કે કોઈક કારણસર પંચે સોગંદનામું દાખલ કર્યું હતું જેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે રાજેશ કુમાર (ઉપરોક્ત) માં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા સમજાવવામાં આવેલા સિદ્ધાંતો

તારીખના ઠરાવ ૦૧/૦૮/૨૦૧૮ માં સામેલ કરવામાં આવ્યા હતા.આખરે પંચે મડાગાંઠ ટાળવા માટે ઠરાવમાં દર્શાવેલી પદ્ધતિને અનુસરવાનું નક્કી કર્યું.

૧૬. આવા સંજોગોમાં, ઉપર ઉલ્લેખિત, શ્રી મહેતા રજૂઆત કરશે કે તેમની અપીલમાં યોગ્યતા હોવાથી, તેને મંજૂરી આપવામાં આવે અને વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા વિવાદિત આદેશને રદ કરવામાં આવે અને રદ કરવામાં આવે.

ગુજરાત રાજ્ય વતી રજૂઆતો:-

૧૭. રાજ્ય વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન મહાધિવક્તા શ્રી કમલ ત્રિવેદીએ શરૂઆતમાં વાજબી રીતે ધ્યાન દોર્યું હતું કે સર્વોચ્ચ અદાલતના વિવિધ નિર્ણયોને ધ્યાનમાં રાખીને, આડી અનામત અને ઊભી અનામતની વિભાવનાને સમજાવતા, ખાસ કરીને બંધારણની કલમ ૧૬ હેઠળ વિશેષ અનામતના કિસ્સાઓમાં, સરકારી ઠરાવની અનુક્રમે કલમ ૧૨ અને ૧૩ રદ કરવા અને રદ કરવા પાત્ર છે.બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, શ્રી ત્રિવેદીના જણાવ્યા અનુસાર, ૦૧/૦૮/૨૦૧૮ તારીખનો સરકારી ઠરાવ સુપ્રીમ કોર્ટના વિવિધ ચુકાદાઓમાંથી સ્પષ્ટ થઈ શકે તેવી સારી રીતે સ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિથી તદ્દન વિપરીત છે.શ્રી ત્રિવેદી રજૂઆત કરશે કે આ અદાલત જી. પી. એસ. સી. ને

ખાલી જગ્યાઓ અને વધારાની જગ્યાઓના સંદર્ભમાં બાકીની સૂચિ તૈયાર કરવાની કવાયત પૂર્ણ કરવા માટે નિર્દેશ આપી શકે છે, જો સરકારી ઠરાવ તારીખ ૦૧/૦૮/૨૦૧૮ ને રદ કરીને અને રદ કર્યા પછી બનાવવામાં આવે.

૧૮. શ્રી ત્રિવેદી રજૂ કરશે કે ભારતના બંધારણની કલમ ૩૦૯ હેઠળ ઘડવામાં આવેલા નિયમો, ૧૯૯૭ના નિયમ ૨ (ડી) ને તેના નિયમ ૩ (૧) ના પ્રકાશમાં અર્થઘટનને પાત્ર છે.

૧૯. શ્રી ત્રિવેદીએ ખૂબ જ વાજબી રીતે ધ્યાન દોર્યું હતું કે વર્તમાન અપીલમાં આ અદાલત દ્વારા GAD ના સરકારી ઠરાવની તારીખ ૦૧/૦૮/૨૦૧૮ રદ કરવામાં આવે અને તેને રદ કરવામાં આવે અને GPSC ને સરકારી ઠરાવની તારીખ ૦૧/૦૮/૨૦૧૮ નું પાલન ન કરવા માટે કહેવામાં આવે, તો આવા સંજોગોમાં, બંને શીર્ષકવાળી અપીલમાં અપીલકર્તાઓ કે જેઓ અન્યથા તારીખ ૧૮/૦૮/૨૦૧૮ ની પસંદગી યાદીમાં હતા અને વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશના વિવાદિત ચુકાદા અનુસાર દૂર કરવામાં આવ્યા હતા, તે પ્રશ્નમાં પસંદગીની સૂચિમાં ચાલુ રહેશે.

૨૦. શ્રી ત્રિવેદીએ વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે સંબંધિત સમયે જ્યારે વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશ સમક્ષ કાર્યવાહી ચાલી રહી હતી, ત્યારે જી. પી. એસ. સી. એ

રાજ્ય સરકારને ૧૧૫ પસંદ કરેલી સૂચિમાંથી ૧૦૮ ઉમેદવારોની એવી રીતે ભલામણ કરી હતી કે તેઓ વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશ સમક્ષ બાકી રહેલી કાર્યવાહીના કોઈ પરિણામથી પ્રભાવિત ન થાય અને પરિણામે, ઉપરોક્ત ૧૦૮ ઉમેદવારોને નિમણૂકના આદેશો જારી કરવામાં આવ્યા હતા.શ્રી ત્રિવેદી રજૂઆત કરશે કે જો આ અદાલત સરકારી ઠરાવ તારીખ ૦૧/૦૮/૨૦૧૮ ને રદ કરે અને તેની બાજુએ મૂકે, તો રાજ્ય સરકારે ૧૧૫ ઉમેદવારોની જી. પી. એસ. સી. ની પસંદ કરેલી સૂચિમાંથી બાકીના સાત ઉમેદવારોને નિમણૂક કરવી પડી શકે છે અને ત્યારબાદ, આડા આરક્ષણના અમલીકરણ દ્વારા સંબંધિત વર્ગોમાં મહિલા ઉમેદવારોની ભરતી અંગેના સમગ્ર વિવાદને સમાપ્ત કરવાના દષ્ટિકોણથી, રાજ્ય માત્ર સામાન્ય મહિલા ઉમેદવારોને સમાવવા માટે એક વિશેષ કેસ તરીકે કુલ સાત વધારાની જગ્યાઓનું સર્જન કરવા માટે જરૂરી કાર્યવાહી કરશે, જેમની ભલામણ જી. પી. દ્વારા કરવામાં આવે છે. મૂળ પસંદગી યાદીમાં તેમના સંબંધિત પ્લેસમેન્ટ મુજબ SC.

૨૧. શ્રી ત્રિવેદીએ રાજ્ય વતી દાખલ કરવામાં આવેલા એફિડેવિટ-ઈન-રિપ્લાય તારીખ ૧૮/૦૬/૨૦૨૦ માં કરવામાં આવેલા સંબંધિત દાવાઓ પણ અમારા ધ્યાનમાં લાવ્યા હતા, જેને ગૃહ વિભાગના અવર સચિવ દ્વારા યોગ્ય રીતે સમર્થન આપવામાં આવ્યું હતું.સંબંધિત અવલોકનો આ રીતે વાંચે છે;

“ ૨.૭ ૦૮/૦૬/૨૦૧૯ પર, પ્રતિવાદી રાજ્ય દ્વારા જી. પી. એસ. સી. દ્વારા ભલામણ કરાયેલા ૧૧૫ ઉમેદવારોમાંથી ૧૦૮ ઉમેદવારોની નિમણૂક કરવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો, તેની તારીખ ૧૮/૦૮/૨૦૧૮ ની અંતિમ પસંદગી સૂચિ દ્વારા, જે કોઈ પણ રીતે અસર પામ્યા ન હતા જો કોઈ પણ બાકી રિટ અરજીઓમાંનો નિર્ણય બંને પક્ષની તરફેણમાં આવે. ઉલ્લેખનીય છે કે, આ ૧૦૮ ઉમેદવારોમાં ૩ અરજદારો સિવાય એસ. સી. એ. નંબર ૬૩૭૪/૨૦૧૯ ના તમામ અરજદારોના નામ સામેલ હતા, જેમાં (૧) શ્રીમતી ગીતાબેન મોતીભાઈ ચૌધરી, (૨) શ્રીમતી મિતલ હરદાસ ભેટરિયા અને (૩) શ્રી ચિરાગ સોમાભાઈ ઢોકડિયા સામેલ હતા.

૨.૮ ૧૬.૦૭.૨૦૧૯ના રોજ, આ માનનીય અદાલતમાં ઓપન (જનરલ) કેટેગરી સાથે સંકળાયેલી સુશ્રી બિજુરબેન અમિતકુમાર ભટ્ટ નામની અરજદાર દ્વારા SCA નંબર ૧૨૨૯૨/૨૦૧૯ નામની અન્ય એક રિટ પિટિશન દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેમાં ૩૬૧-૫૦ ગુણ મેળવ્યા હોવા છતાં અસફળ ઉમેદવારોની યાદીમાં સીરીયલ નંબર ૨૦ પર તેમનું નામ બતાવવાની GPSC ની કાર્યવાહીને પડકારવામાં આવી હતી, જે ઉપર ઉલ્લેખિત ૦૧/૦૮/૨૦૧૮ GR ની કલમ-૧૨માં સમાવિષ્ટ

જોગવાઈઓની વિરુદ્ધ હતી.ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત રિટ પિટિશનમાં ઉપરોક્ત નામવાળી અરજદારની મુખ્ય દલીલો નીચે મુજબ હતી:

(a) ઉપરોક્ત નામાંકિત અરજદાર અનુસાર, GR તારીખ ૦૧/૦૮/૨૦૧૮ ની કલમ ૧૨ મુજબ, કોઈપણ અનામત વર્ગની કોઈપણ મહિલા ઉમેદવાર, જો તેની પોતાની યોગ્યતા પર પસંદ કરવામાં આવે, તો તેને સામાન્ય વર્ગના ઉમેદવાર તરીકે ગણવામાં આવશે.જો કે, આવા મહિલા ઉમેદવારને આડું આરક્ષણના હેતુ માટે અનામત વર્ગની મહિલા પ્રતિનિધિ તરીકે ગણવામાં આવશે.

(બી) ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, ઉપરોક્ત અરજદારના જણાવ્યા અનુસાર, એસ. ઇ. બી. સી. મહિલા ઉમેદવારો માટે અનામત ૧૦ બેઠકો સામે, સીરીયલ નંબર ૪૩,૪૬,૭૧,૭૮,૮૨ અને ૮૩ પર ૬ એસ. ઇ. બી. સી. ઉમેદવાર હતા અને તેથી, માત્ર ૪ વધુ એસ. ઇ. બી. સી. મહિલા ઉમેદવારોની જરૂર હતી.જોકે, જી. પી. એસ. સી. એ સીરીયલ નંબર ૮૪,૮૬,૮૮,૯૧,૯૨,૯૬,૯૮,૯૯,૧૦૦ અને ૧૦૧ પર

વધુ ૧૦ એસ. ઇ. બી. સી. મહિલા ઉમેદવારોની પસંદગી કરી
હતી, જે કાયદેસર રીતે યોગ્ય નથી.

(સી) બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, ઉપરોક્ત અરજદારના જણાવ્યા
અનુસાર, ઉપર જણાવ્યા મુજબ ૬ એસ. ઇ. બી. સી. મહિલા
ઉમેદવારોની ઉપલબ્ધતાને ધ્યાનમાં રાખીને, જી. પી. એસ. સી.
એ અછતને પહોંચી વળવા માટે સીરીયલ નંબર ૮૪,૮૬,૮૮
અને ૮૧ પર માત્ર ૪ વધુ એસ. ઇ. બી. સી. મહિલા ઉમેદવારોને
ધ્યાનમાં લેવા જોઈએ.

(ડી) ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, નામાંકિત અરજદારની
દલીલ એવી હતી કે સીરીયલ નંબર ૯૨,૯૬,૯૮,૯૯,૧૦૦
અને ૧૦૧ પર ૬ એસ. ઇ. બી. સી. મહિલા ઉમેદવારોને જી. પી.
એસ. સી. દ્વારા તૈયાર અને જાહેર કરાયેલ ૧૧૫ ઉમેદવારોની
યાદીમાંથી બહાર કાઢવા જોઈએ, જે અરજદારને સામેલ કરવાનો
માર્ગ મોકળો કરશે.

(ઇ) એ જ રીતે, સીરીયલ નંબર ૭૯ પર ૧ એસસી મહિલા ઉમેદવારને
સામાન્ય મહિલા વર્ગના પ્રતિનિધિ તરીકે ગણવામાં આવે છે અને

૦૨ અન્ય એસસી મહિલા ઉમેદવારોને સીરીયલ નંબર ૮૫ અને ૮૭ પર એસસી વર્ગના મહિલા પ્રતિનિધિ તરીકે પસંદ કરવામાં આવ્યા હતા.તેથી, ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, ઉપરોક્ત અરજદારના જણાવ્યા અનુસાર, અનુસૂચિત જાતિના મહિલા ઉમેદવારો માટે અનામત ૦૨ બેઠકો સામે, સીરીયલ નંબર ૭૯ પર ૧ અનુસૂચિત જાતિના ઉમેદવાર હતા અને તેથી માત્ર ૧ વધુ અનુસૂચિત જાતિના મહિલા ઉમેદવારની જરૂર હતી.જોકે, જી. પી. એસ. સી. એ સીરીયલ નંબર ૮૫ અને ૮૭ પર વધુ ૦૨ અનુસૂચિત જાતિના મહિલા ઉમેદવારોની પસંદગી કરી જે કાયદેસર રીતે યોગ્ય નથી.

(એફ) બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, ઉપરોક્ત અરજદારના જણાવ્યા અનુસાર, ઉપર જણાવ્યા મુજબ ૧ અનુસૂચિત જાતિના મહિલા ઉમેદવારની ઉપલબ્ધતાને ધ્યાનમાં રાખીને, જી. પી. એસ. સી. એ અછતને પહોંચી વળવા માટે માત્ર ૧ વધુ અનુસૂચિત જાતિના મહિલા ઉમેદવારોને ધ્યાનમાં લેવા જોઈએ.

૨.૯ ૨૯.૧૧.૨૦૧૯ના રોજ, ઉપરોક્ત તમામ ઉદ્દેખિત રિટ અરજીઓ એટલે કે SCA નંબર ૧૮૬૫૪/૨૦૧૮, SCA નંબર ૧૮૯૬૮/૨૦૧૮

અને SCA નંબર ૧૨૨૯૨/૨૦૧૯ નો નિકાલ આ માનનીય અદાલતના વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશ દ્વારા વિવાદિત CAV ચુકાદા દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો, જે હોરિઝોન્ટલ આરક્ષણના સંદર્ભમાં ભરતીમાં અનુસરવામાં આવેલા સિદ્ધાંતને અનુરૂપ છે, જે GR તારીખ ૦૧/૦૮/૨૦૧૮ સાથે સુસંગત છે, જ્યારે અન્ય એક રિટ અરજી SCA નંબર ૬૩૭૪/૨૦૧૯ છે, જેનો નિકાલ ઉપરોક્ત સામાન્ય CAV ને ધ્યાનમાં રાખીને ૧૨/૧૨/૨૦૧૯ પર કરવામાં આવ્યો હતો. ૨૯/૧૧/૨૦૧૯ તારીખનો ચુકાદો, જે વર્તમાન કાર્યવાહીમાં પડકાર હેઠળ છે.

૨.૧૦ ૨૧/૧૨/૨૦૧૯ પર, ઉપરોક્ત સામાન્ય CAV ચુકાદાની તારીખ ૨૯/૧૧/૨૦૧૯ સામે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ્સના બે સેટ પસંદ કરવામાં આવ્યા છે, એટલે કે (i) શીર્ષકવાળી અપીલ એટલે કે SCA નંબર ૧૮૯૬૮/૨૦૧૮ માં LPA નંબર ૧૯૧૦/૨૦૧૯, અને (ii) SCA નંબર ૧૮૬૫૪/૨૦૧૮ માં LPA (ફાઇલિંગ) નંબર ૪૨૪૯૨/૨૦૧૯, (a) સુશ્રી ગીતાબેન મોતીભાઈ ચૌધરી, (b) સુશ્રી મિતલ હરદાસ ભેટરિયા અને (c) શ્રી ચિરાગ સોમાભાઈ ઢોકડિયા દ્વારા, જેઓ ન હતા. ઉપરોક્ત એસ. સી. એ. નંબર ૧૮૬૫૪/૨૦૧૮ માં પક્ષકારોએ વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષ રજૂઆત કરી હતી અને તેથી, તેઓએ સિવિલ એપિલકેશન (અપીલની રજા માટે) નંબર ૪૫૩/૨૦૨૦ દાખલ કરીને આ

માનનીય અદાલતનો સંપર્ક કર્યો હતો, જેમાં ૨૮.૦૧.૨૦૨૦ ના આદેશમાં, આ માનનીય અદાલતે તેમાંના તમામ પ્રતિવાદીઓને નોટિસ જારી કરી છે.

૩. હું આદરપૂર્વક જણાવું છું કે અહીં અપીલકર્તાઓ (એટલે કે. મૂળ પ્રતિવાદી નંબર ૩ થી ૫) એસ. ઇ. બી. સી. શ્રેણીની મહિલા ઉમેદવાર છે, જેમ કે (i) સુશ્રી તમન્ના અશોકભાઈ દેસાઈ, જેમણે ૩૩૬ ગુણ મેળવ્યા છે અને સફળ ઉમેદવારોની યાદીમાં સીરીયલ નંબર ૮૮ પર તેમનું નામ આવ્યું છે; (ii) સુશ્રી મંજૂ અર્શીભાઈ અંબાલિયા, જેમણે ૩૩૫-૫૦ ગુણ મેળવ્યા છે અને જેમના નામ સફળ ઉમેદવારોની યાદીમાં સીરીયલ નંબર ૮૮ પર આવ્યા છે; અને (iii) સુશ્રી જલપા નાથુભાઈ ગોરિયા, જેમણે ૩૩૫ ગુણ મેળવ્યા છે અને જેમના નામ સફળ ઉમેદવારોની યાદીમાં સીરીયલ નંબર ૧૦૦ પર આવ્યા છે. અહીં અપીલકર્તાઓની મુખ્ય દલીલ એ છે કે GR તારીખ ૦૧/૦૮/૨૦૧૮ આરક્ષણ નીતિના સરળ અમલીકરણના હેતુને નિષ્ફળ બનાવવા માંગે છે અને સ્પષ્ટતા દ્વારા તેની કલમ નંબર ૧૨ અને ૧૩ માં વ્યક્ત કરેલા મંતવ્યો કોઈપણ અધિકૃત આદેશો દ્વારા સમર્થિત નથી અને તેથી, તેના પર નિર્ભરતા યોગ્ય નથી અને કાયદા અનુસાર નથી. અહીં અપીલકર્તાઓ અનુસાર, આયોગ દ્વારા મૂળરૂપે તૈયાર કરવામાં આવેલી સફળ

ઉમેદવારોની ચાલી માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત તેમજ આ માનનીય અદાલત દ્વારા વિવિધ વર્ગો માટે પદના આરક્ષણ માટે નિર્ધારિત કાયદાના સ્થાયી સિદ્ધાંતો અનુસાર હતી.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, અનામત વર્ગના ઉમેદવારોએ, જેમણે ખુદી/સામાન્ય બેઠકો સામે સ્પર્ધા કરી હોય અને તેમની પોતાની યોગ્યતાના આધારે પસંદગી કરવામાં આવી હોય, તેમને તે મુજબ ઊભી અનામતના કિસ્સામાં લાગુ પડતા સિદ્ધાંતો અનુસાર ખુદી/સામાન્ય ચાલીમાં મૂકવામાં આવશે અને દરેક શ્રેણીમાં આડી અનામતના સિદ્ધાંતોને લાગુ કરતી વખતે તેમને ક્યારેય ધ્યાનમાં લઈ શકાશે નહીં.અપીલકર્તાઓ અનુસાર, પ્રતિવાદી રાજ્ય દ્વારા GR ની કલમ નંબર ૧૨ અને ૧૩ તારીખ ૦૧/૦૮/૨૦૧૮ પર આપવામાં આવેલી સ્પષ્ટતા આરક્ષણની નીતિના અમલીકરણની બાબતમાં ઉપરોક્ત બંધારણીય જોગવાઈથી તદ્દન વિરુદ્ધ છે.તૈયાર સંદર્ભ માટે, ઉપરોક્ત GR તારીખ ૦૧/૦૮/૨૦૧૮ નો સાચો અંગ્રેજી અનુવાદ અહીં જોડવામાં આવ્યો છે અને પરિશિષ્ટ-R ૨ તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવ્યો છે.

૪. ઉપરોક્ત વિરુદ્ધ, એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે પ્રતિવાદી નંબર ૧ થી ૩ અહીં (એટલે કે. મૂળ અરજદાર નંબર ૧ થી ૩) ઓપન/જનરલ કેટેગરીના મહિલા ઉમેદવાર છે, જેમ કે (i) સુશ્રી શીતલ અમૃતલાલ

નિશાર, જેમણે ૩૫૪ ગુણ મેળવ્યા છે અને અસફળ ઉમેદવારોની યાદીમાં સીરીયલ નંબર ૩૫ પર તેમનું નામ આવ્યું છે; (ii) સુશ્રી ભૂમિકા તુલસીભાઈ અકબરી, જેમણે ૩૨૮ ગુણ મેળવ્યા છે અને જેમના નામ અસફળ ઉમેદવારોની યાદીમાં સીરીયલ નંબર ૬ પર આવ્યા છે; અને (iii) સુશ્રી હરદી જયંતીભાઈ પટેલ, જેમણે ૩૪૬-૫૦ ગુણ મેળવ્યા છે અને જેમના નામ અસફળ ઉમેદવારોની યાદીમાં સીરીયલ નંબર ૬૪ પર આવ્યા છે. તેમના જણાવ્યા અનુસાર, GR તારીખ ૦૧/૦૮/૨૦૧૮ ની કલમ ૧૨ મુજબ, કોઈપણ અનામત વર્ગની કોઈપણ મહિલા ઉમેદવાર, જો તેની પોતાની યોગ્યતા પર પસંદ કરવામાં આવે, તો તેને સામાન્ય વર્ગના ઉમેદવાર તરીકે ગણવામાં આવશે, અને આડું આરક્ષણના હેતુ માટે અનામત વર્ગની મહિલા પ્રતિનિધિ તરીકે ગણવામાં આવશે. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, મૂળ અરજદારો અનુસાર, એસઈબીસી મહિલા ઉમેદવારો માટે અનામત ૧૦ બેઠકો સામે, સીરીયલ નંબર ૪૩, ૪૬, ૭૧, ૭૮, ૮૨ અને ૮૩ પર ૬ એસઈબીસી મહિલા ઉમેદવારો હતા અને તેથી, માત્ર ૪ વધુ એસઈબીસી મહિલા ઉમેદવારોની જરૂર હતી, પરંતુ

ગ્રુપીએસસીએ	સીરીયલ	નંબર
-------------	--------	------

૮૪, ૮૬, ૮૮, ૯૧, ૯૨, ૯૬, ૯૮, ૯૯, ૧૦૦ અને ૧૦૧ પર વધુ ૧૦ એસઈબીસી મહિલા ઉમેદવારોની પસંદગી કરી હતી, જે કાયદેસર રીતે યોગ્ય નથી. તેવી જ રીતે, મૂળ અરજદારો અનુસાર, અનુસૂચિત જાતિના

મહિલા ઉમેદવારો માટે અનામત ૦૨ બેઠકો સામે, સીરીયલ નંબર ૭૯ પર ૧ અનુસૂચિત જાતિના મહિલા ઉમેદવાર હતા, અને તેથી માત્ર ૧ વધુ અનુસૂચિત જાતિના મહિલા ઉમેદવારની જરૂર હતી, પરંતુ જી. પી. એસ. સી. એ સીરીયલ નંબર ૮૫ અને ૮૭ પર વધુ ૦૨ અનુસૂચિત જાતિના મહિલા ઉમેદવારોની પસંદગી કરી, જે કાયદેસર રીતે યોગ્ય નથી.આમ, મૂળ અરજદારો ઇચ્છતા હતા કે સીરીયલ નંબર ૯૮,૯૯,૧૦૦ અને સીરીયલ નંબર ૪૧,૪૨ અને ૪૮ પર ૩ સામાન્ય પુરુષ ઉમેદવારોને જી. પી. એસ. સી. દ્વારા તૈયાર અને જાહેર કરાયેલ ૧૧૫ ઉમેદવારોની યાદીમાંથી બહાર કાઢવા જોઈએ, જે તેમના સમાવેશ માટે માર્ગ મોકળો કરશે.

૫. છેલ્લે, હું આ માનનીય અદાલતને અત્યંત આદરપૂર્વક વિનંતી કરું છું કે શીર્ષકવાળી અપીલમાં સામેલ મુદ્દાનો નિર્ણય કરતી વખતે ઉપરોક્ત તથ્યાત્મક પાસાને ધ્યાનમાં લે."

૨૨. શ્રી ત્રિવેદીએ ખૂબ જ વાજબી રીતે રજૂઆત કરી હતી કે વર્તમાન અપીલમાં દાખલ કરાયેલ ઉપરોક્ત સોગંદનામું સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નંબર ૧૮૬૫૪/૨૦૧૮ માં વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષ દાખલ કરાયેલ સોગંદનામાથી વિપરીત છે.જો કે, રાજ્યને સમજાયું છે કે ૦૧/૦૮/૨૦૧૮ ના સરકારી ઠરાવની

કલમ ૧૨ અને ૧૩ સર્વોચ્ચ અદાલતના વિવિધ નિર્ણયોની વિરુદ્ધ હોવાથી કાયદામાં ટકાઉ નથી.

૨૩. આવા સંજોગોમાં, ઉપર ઉલ્લેખિત, શ્રી ત્રિવેદી પ્રાર્થના કરે છે કે આ અદાલત દ્વારા યોગ્ય આદેશો પસાર કરવામાં આવે.

પ્રતિવાદીઓ વતી રજૂઆતો નંબર ૬,૭ અને ૮ (મૂળ રિટ અરજદારો):-

૨૪. મૂળ રિટ અરજદારો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી વ્યોમ એચ શાહની સહાયથી વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી ગૌતમ જોશી રજૂ કરશે કે વર્તમાન અપીલમાં આ અદાલત સમક્ષ રાજ્ય સરકારના ચોક્કસ વલણને ધ્યાનમાં રાખીને, તેમના ગ્રાહકોના હિતોનું રક્ષણ કરવામાં આવી રહ્યું છે. શ્રી જોશી રજૂઆત કરશે કે રાજ્ય સરકારનું વલણ અહીં અપીલકર્તાઓને પસંદગીની ચાદીમાં સ્થાન મેળવવામાં મદદ કરી શકે છે, પરંતુ તે જ સમયે, તેમના ગ્રાહકોને પણ સામેલ કરવામાં આવશે અને નિમણૂકની ઓફર કરવામાં આવશે. આવા સંજોગોમાં, શ્રી જોશી પ્રાર્થના કરે છે કે દરેકના હિતોનું રક્ષણ કરીને યોગ્ય આદેશો પસાર કરવામાં આવે.

ગુજરાત જાહેર સેવા આયોગ વતી રજૂઆતો:-

૨૫. આયોગ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી શિવાંગ જે. શુકિલાએ પણ વાજબી રીતે રજૂઆત કરી હતી કે સરકારી ઠરાવ તારીખ ૦૧/૦૮/૨૦૧૮ ની અનુક્રમે કલમ ૧૨ અને ૧૩ સુપ્રીમ કોર્ટે તેના વિવિધ નિર્ણયોમાં સમજાવેલા કાયદાના સિદ્ધાંતોની વિરુદ્ધ છે.શ્રી શુક્લાના જણાવ્યા અનુસાર, વિદ્વાન મહાધિવક્તા દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતો ચિત્રને પુષ્કળ સ્પષ્ટ કરે છે, અને વિદ્વાન મહાધિવક્તા દ્વારા રજૂ કરાયેલા સૂચનો, જો આ અદાલત દ્વારા સ્વીકારવામાં આવે, તો સમગ્ર મુકદ્દમાનો અંત આવી શકે છે.

વિશ્લેષણ

૨૬. પક્ષકારો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા પછી અને રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીમાંથી પસાર થયા પછી, એકમાત્ર પ્રશ્ન જે આપણા ધ્યાનમાં આવે છે તે છે કે શું વિદ્વાન સિંગલ જજે વિવાદિત ચુકાદો અને આદેશ પસાર કરવામાં કોઈ ભૂલ કરી છે કે કેમ.

૨૭. વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે રિટ અરજીમાં નિર્ણય લેવા માટે નીચેનો પ્રશ્ન રજૂ કર્યો હતો.આપણે એ જ ટાંકી શકીએ છીએ;

“અરજદારો દ્વારા રજૂ કરાયેલા તથ્યો અને હરીફ પક્ષોના વલણ અને તે સંબંધમાં પક્ષકારો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલો પરથી વિચારણા માટે પૂછવામાં આવેલો પ્રશ્ન એ છે કે અનામત વર્ગની મહિલાઓ માટે અનામતના સિદ્ધાંતો કે જેના માટે અનામતની આડી વિભાવના લાગુ કરવામાં આવે છે, તે આડી અનામતના સાચા ખ્યાલ, મહત્વ અને હેતુ સાથે સુસંગત રીતે અને સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા તે ગુણ પર નિર્ધારિત સિદ્ધાંતો અનુસાર યોગ્ય રીતે કાર્ય કરે છે કે કેમ.”

૨૮. અમારા મનમાં કોઈ શંકા નથી કે આ મુકદ્દમો બીજું કંઈ નહીં પણ સરકારી ઠરાવ તારીખ ૦૧/૦૮/૨૦૧૮ માં બે ખોટી કલમોનું પરિણામ છે.

૨૯. પુનરાવર્તનની કિંમત પર, અમે ફરી એકવાર, સરકારી ઠરાવ તારીખ ૦૧/૦૮/૨૦૧૮ ની અનુક્રમે કલમ ૧૨ અને ૧૩ નો સમાવેશ કરીએ છીએ;

“૧૨ .	જો એસસી/એસટી/એસઈબીસીની મહિલા ઉમેદવાર સામાન્ય ક્વોટામાં પસંદ થાય છે, તો તેને સંબંધિત ક્વોટામાં પસંદ થાય છે, તો શું તેણીને મહિલાઓ માટે સામાન્ય ક્વોટામાં અનામત માટે ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ કે સંબંધિત શ્રેણીની	જો એસસી/એસટી/એસઈબીસીની મહિલા ઉમેદવાર સામાન્ય ક્વોટામાં પસંદ થાય છે, તો તેને સંબંધિત શ્રેણીની મહિલા ઉમેદવાર તરીકે ગણવી જોઈએ.પરંતુ રોસ્ટર સંખ્યામાં, તેણીને સામાન્ય ઉમેદવાર તરીકે ગણવામાં આવશે
--------------	---	---

	મહિલા ઉમેદવાર તરીકે?	અને મહિલા અનામત માટેના રજિસ્ટરમાં તેણીને સંબંધિત શ્રેણી (એસસી/એસટી/એસઈબીસી) ની મહિલા ઉમેદવાર તરીકે ગણવામાં આવશે, જેનો અર્થ છે કે તેણીનું પ્રતિનિધિત્વ સંબંધિત (એસસી/એસટી/એસઈબીસી) શ્રેણીની મહિલા તરીકે હશે. (ભાર મૂકવામાં આવે છે)
૧૩.	જો ઉપરોક્ત (૧૨) અનુસાર, યોગ્યતાના આધારે પસંદ કરાયેલી મહિલાને સંબંધિત શ્રેણીની મહિલા તરીકે ગણવામાં આવે, તો શું સંબંધિત શ્રેણી માટે અનામત પદ પ્રમાણસર ઓછી સંખ્યામાં ભરવામાં આવશે?	ગુણના આધારે પસંદ થયેલી મહિલાને સંબંધિત શ્રેણી (એસસી/એસટી/એસઈબીસી) ની મહિલા તરીકે ગણવામાં આવશે પરંતુ સંબંધિત શ્રેણી (એસસી/એસટી/એસઈબીસી) ની જગ્યા ખાલી ગણવામાં આવશે (ઉદાહરણ તરીકે, ચોક્કસ પદની જાહેરાતમાં; એસસી માટે અનામત કુલ જગ્યાઓ ૧૭ છે, ફાળવવામાં આવનારી જગ્યાઓ ૫ હશે અને જો બે એસસી મહિલાઓ સામાન્ય ગુણના આધારે ઉપલબ્ધ હોય, તો ૩ એસસી ઉમેદવારોની પસંદગી કરવાની બાકી છે.) આ માટે પહેલા અનુસૂચિત જાતિઓની કુલ મેરિટ

	યાદી તૈયાર કરવી જોઈએ અને જો યાદીમાં ૩ મહિલા ઉમેદવાર ઉપલબ્ધ હોય, તો અનુસૂચિત જાતિના મહિલા ઉમેદવારોનું પ્રતિનિધિત્વ સંપૂર્ણ માનવામાં આવશે.પરંતુ માત્ર બે મહિલાઓ ઉપલબ્ધ છે અને એકની અછત છે, ગુણ માટે નિર્ધારિત ધોરણોમાં છૂટછાટ આપીને છેલ્લા પુરુષ અનુસૂચિત જાતિના ઉમેદવારના સ્થાને એક મહિલા ઉમેદવારને મૂકવો જોઈએ.અન્ય વર્ગો માટેની ગણતરી તે મુજબ કરવામાં આવશે.આ ઉપરાંત, બે અનુસૂચિત જાતિ મહિલાઓ ઉપલબ્ધ છે/યોગ્યતાના આધારે પસંદ કરવામાં આવે છે અને તેમને અનુસૂચિત જાતિ મહિલા ઉમેદવારોના પ્રતિનિધિત્વમાં સામેલ કરવામાં આવ્યા છે.પરંતુ કારણ કે અનુસૂચિત જાતિઓના કુલ પ્રતિનિધિત્વમાં, યોગ્યતા પર પસંદ કરાયેલા ઉમેદવારોની સંખ્યાને સામાન્ય વર્ગના ઉમેદવાર તરીકે ગણવામાં આવે છે, કુલ ૧૭
--	---

		અનુસૂચિત જાતિના ઉમેદવારોમાંથી માત્ર ખામીની સંખ્યાને ગુણ માટે નિર્ધારિત ધોરણોને હળવા કરીને પસંદ કરવામાં આવે છે.”(ભાર મૂકવામાં આવે છે)
--	--	--

૩૦. બંને શીર્ષકવાળી અપીલમાં પડકાર માત્ર ૨૯/૧૧/૨૦૧૯ ના વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશને જ નહીં પરંતુ સામાન્ય વહીવટી વિભાગના ૦૧/૦૮/૨૦૧૮ ના સરકારી ઠરાવને પણ છે.વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે નોંધપાત્ર રીતે સરકારી ઠરાવ તારીખ ૦૧/૦૮/૨૦૧૮ ની કલમ ૧૨ અને ૧૩ ના આધારે આધાર રાખ્યો હતો અને ગુજરાત જાહેર સેવા આયોગની તારીખ ૧૮/૦૮/૨૦૧૮ ની પસંદગીની સૂચિને રદ કરી દીધી હતી અને આયોગને રાજેશ કુમાર દરાઈ (ઉપરોક્ત) અને મમતા બિષ્ટ (ઉપરોક્ત) ના કેસોમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયો તેમજ નિયમો, ૨૦૧૨ અને સરકારી ઠરાવ તારીખ ૦૧/૦૮/૨૦૧૮ સાથે સુસંગતતાના આધારે પસંદગીની સૂચિ તૈયાર કરવા માટે વધુ નિર્દેશ આપ્યો હતો.

૩૧. ઇન્દ્ર સાહની (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટે અનુક્રમે પારસ-૮૧૧ અને ૮૧૨ માં નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો છે:

“૮૧૧. ... એવું બની શકે છે કે અનુસૂચિત જાતિના કેટલાક સભ્યો તેમની પોતાની યોગ્યતાના આધારે ખુદી સ્પર્ધાના મેદાનમાં પસંદ થાય છે; તેમને અનુસૂચિત જાતિઓ માટે અનામત ક્વોટા સામે ગણવામાં આવશે નહીં; તેમને ખુદી સ્પર્ધાના ઉમેદવાર તરીકે ગણવામાં આવશે.

૮૧૨. ... આડી આરક્ષણો ઊભી આરક્ષણોને કાપી નાખે છે—જેને ઈન્ટરલોકિંગ આરક્ષણો કહેવામાં આવે છે. વધુ ચોક્કસપણે કહીએ તો, ધારો કે ૩ ટકા ખાલી જગ્યાઓ શારીરિક રીતે વિકલાંગ વ્યક્તિઓની તરફેણમાં અનામત છે; આ કલમ ૧૬ની કલમ (૧) સાથે સંબંધિત અનામત હશે. આ ક્વોટા સામે પસંદ કરાયેલ વ્યક્તિઓને યોગ્ય શ્રેણીમાં મૂકવામાં આવશે; જો તે અનુસૂચિત જાતિ વર્ગનો હોય, તો તેને જરૂરી ગોઠવણો કરીને તે ક્વોટામાં મૂકવામાં આવશે; તેવી જ રીતે, જો તે ઓપન કોમ્પિટિશન (ઓસી) વર્ગનો હોય, તો તેને જરૂરી ગોઠવણો કરીને તે શ્રેણીમાં મૂકવામાં આવશે. આ આડા અનામતની જોગવાઈ કર્યા પછી પણ, નાગરિકોના પછાત વર્ગની તરફેણમાં અનામતની ટકાવારી સમાન રહે છે—અને તે જ રહેવી જોઈએ. આ રીતે કેટલાક રાજ્યોમાં આ આરક્ષણ તૈયાર કરવામાં આવે છે અને તે પ્રક્રિયા ચાલુ ન રાખવાનું કોઈ કારણ નથી.”

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

૩૨. (૨૦૦૯) ૪ એસસી સી ૧ (સંબંધિત પેરા ૪૦ અને ૪૧) માં અહેવાલિત બિહારી લાલ રાડા વિરુદ્ધ અનિલ જૈનના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો છે:

“૪૦. ... સામાન્ય શ્રેણી જેવી કોઈ અલગ શ્રેણી નથી.”સામાન્ય વર્ગ સાથે સંબંધિત” શબ્દસમૂહનો અર્થ થાય છે, તેમની જાતિ, વર્ગ અથવા સમુદાય અથવા આદિજાતિને ધ્યાનમાં લીધા વિના તમામ વર્ગોની વ્યક્તિઓ માટે નિર્ધારિત બેઠકો અથવા હોદ્દાઓ.સામાન્ય વર્ગની બેઠકો તરીકે વર્ણવવામાં આવેલી અનામત બેઠકો એ તમામ ઉમેદવારો માટે ઉપલબ્ધ ખુદી બેઠકો છે જે અન્યથા તે કાર્યાલયમાં ચૂંટણી લડવા માટે લાયક છે.”

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

૩૩. અનિલ કુમાર ગુપ્તા વિરુદ્ધ યુ. પી. રાજ્યના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટે (૧૯૯૫) ૫ એસ. સી. સી. ૧૭૩ (સંબંધિત પેરા ૧૭ અને ૧૮) માં નોંધાયેલા અહેવાલમાં નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો છે:

“૧૮. ... યોગ્ય અને સાચો માર્ગ એ છે કે પહેલા યોગ્યતાના આધારે ઓસી ક્વોટા (૫૦ ટકા) ભરવો:પછી દરેક સામાજિક અનામત ક્વોટા એટલે કે SC, ST અને BC ભરો; ત્રીજું પગલું એ જાણવાનું રહેશે કે ઉપરોક્ત આધારે વિશેષ અનામત સાથે સંકળાયેલા કેટલા ઉમેદવારોની પસંદગી કરવામાં આવી છે.જો હોરિઝોન્ટલ રિઝર્વેશન માટે નિર્ધારિત ક્વોટા પહેલેથી જ સંતુષ્ટ હોય-જો તે ઓવર-ઓલ હોરિઝોન્ટલ રિઝર્વેશન હોય-તો આગળ કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી.પરંતુ જો તે સંતોષકારક ન હોય તો, વિશેષ અનામત ઉમેદવારોની જરૂરી સંખ્યા લેવી પડશે અને તેમાંથી અનુરૂપ સંખ્યામાં ઉમેદવારોને કાઢીને તેમની સંબંધિત સામાજિક અનામત શ્રેણીઓ સામે ગોઠવવી પડશે.(જો, તેમ છતાં, તે કમ્પાર્ટમેન્ટલાઈઝ્ડ હોરિઝોન્ટલ રિઝર્વેશનનો કેસ છે, તો પછી ઉપર જણાવ્યા મુજબ ચકાસણી અને એડજસ્ટમેન્ટ/એકોમોડેશનની પ્રક્રિયા દરેક વર્ટિકલ રિઝર્વેશન પર અલગથી લાગુ થવી જોઈએ. આવા કિસ્સામાં, વિશેષ વર્ગોની તરફેણમાં પંદર ટકા અનામત, એકંદરે, સંતુષ્ટ થઈ શકે છે અથવા સંતુષ્ટ ન પણ થઈ શકે.) કારણ કે સુધારેલી સૂચના બેઠકો ભરવાની એક અલગ પદ્ધતિ માટે પૂરી પાડવામાં આવી છે, તેણે કમનસીબ પરિસ્થિતિમાં અંશતઃ ફાળો આપ્યો છે જ્યાં સમગ્ર વિશેષ આરક્ષણ ક્વોટા ફાળવવામાં આવ્યો છે અને લગભગ સંપૂર્ણપણે ઓસી ક્વોટા સામે ગોઠવવામાં આવ્યો છે....”

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

૩૪. રાજેશ કુમાર દરીયાના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટ

(સુપ્રા)) એ પરિચ્છેદ ૭,૮ થી ૧૧ માં નીચે મુજબ રાખ્યું છે:

“૮. ... તેથી, જો અનુસૂચિત જાતિના ઉમેદવારોની સંખ્યા, જેઓ પોતાની યોગ્યતા દ્વારા, સ્પર્ધાની ખાલી જગ્યાઓ ખોલવા માટે પસંદ થાય છે, તે અનુસૂચિત જાતિના ઉમેદવારો માટે અનામત જગ્યાઓની ટકાવારીની બરાબર અથવા તેનાથી પણ વધુ હોય, તો એમ ન કહી શકાય કે અનુસૂચિત જાતિ માટે અનામત ક્વોટા ભરવામાં આવ્યો છે. સંપૂર્ણ આરક્ષણનો ક્વોટા અકબંધ રહેશે અને ઓપન કોમ્પિટિશન કેટેગરી હેઠળ પસંદ કરાયેલા ઉપરાંત ઉપલબ્ધ રહેશે. પરંતુ વર્ટિકલ (સામાજિક) આરક્ષણને લાગુ પડતો ઉપરોક્ત સિદ્ધાંત હોરિઝોન્ટલ (વિશેષ) આરક્ષણને લાગુ પડશે નહીં. જ્યાં અનુસૂચિત જાતિઓ માટે સામાજિક અનામતની અંદર મહિલાઓ માટે વિશેષ અનામતની જોગવાઈ કરવામાં આવે છે, ત્યાં યોગ્ય પ્રક્રિયા એ છે કે પહેલા યોગ્યતાના ક્રમમાં અનુસૂચિત જાતિઓ માટે અનામત ભરવી અને પછી તેમાંથી ઉમેદવારોની સંખ્યા શોધવી કે જેઓ "અનુસૂચિત જાતિ મહિલાઓ" ના વિશેષ અનામત જૂથ સાથે સંબંધિત છે. જો આવી યાદીમાં મહિલાઓની સંખ્યા વિશેષ આરક્ષણ

કવોટાની સંખ્યા જેટલી અથવા તેનાથી વધુ હોય, તો વિશેષ આરક્ષણ કવોટા માટે વધુ પસંદગીની જરૂર નથી.જો કોઈ ખામી હોય તો જ અનુસૂચિત જાતિ સંબંધિત ઉમેદવારોની અનુરૂપ સંખ્યાને યાદીના તળિયેથી કાઢીને અનુસૂચિત જાતિ મહિલાઓની જરૂરી સંખ્યા લેવી પડશે.આ હદ સુધી, આડી (વિશેષ) આરક્ષણ ઊભી (સામાજિક) આરક્ષણથી અલગ છે.આમ ઊભી અનામત કવોટામાં યોગ્યતા પર પસંદ થયેલી મહિલાઓની ગણતરી મહિલાઓ માટે આડી અનામત સામે કરવામાં આવશે....”

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

૩૫. લોક સેવા આયોગ, ઉત્તરાંચલ વિરુદ્ધ મમતા બિષ્ટના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે (૨૦૧૦) ૧૨ એસસી સી ૨૦૪-રિલેમાં અહેવાલ આપ્યો હતો.પેરા.૩, ૧૧ ૧૫, ઉત્તરાંચલ મહિલા સામાન્ય વર્ગને લગતા વિશેષ આરક્ષણ/આડી આરક્ષણ સાથે સંબંધિત હતું.૪૨ જગ્યાઓમાંથી ૨૬ જગ્યાઓ સામાન્ય વર્ગ દ્વારા અને ૧૬ જગ્યાઓ અનામત વર્ગના ઉમેદવારો દ્વારા ભરવાની હતી, જ્યારે ૫ ઉત્તરાંચલ મહિલા સામાન્ય ઉમેદવારોને સામાન્ય વર્ગની ઉપરોક્ત ૨૬ જગ્યાઓમાં આડી અનામત દ્વારા સમાવવાની હતી.ઉત્તરાંચલની એક મહિલા ઉમેદવાર, સુશ્રી નીતુ જોશીની સામાન્ય વર્ગની ૨૬ જગ્યાઓમાં પોતાની યોગ્યતા પર પસંદગી કરવામાં આવી હતી, જે સામાન્ય વર્ગની ૨૬ જગ્યાઓમાં

ઉત્તરાંચલની ૫ મહિલા ઉમેદવારોની જરૂરિયાતને પૂર્ણ કરતી હતી.જોકે, પ્રતિવાદી નંબર ૧, સુશ્રી મમતા બિષ્ટે દલીલ કરી હતી કે સુશ્રી નીતુ જોશીની પસંદગી તેમની પોતાની યોગ્યતાના આધારે કરવામાં આવી હોવાથી, ઉત્તરાંચલ મહિલા સામાન્ય ઉમેદવાર માટે અનામત ૫ જગ્યાઓ માટે વિચારણા થવી જોઈએ નહીં, અને ઉત્તરાંચલ મહિલા સામાન્ય ઉમેદવાર સુશ્રી મમતા બિષ્ટને સામાન્ય શ્રેણીની ઉપરોક્ત ૨૬ જગ્યાઓમાં પાંચમી ઉત્તરાંચલ મહિલા ઉમેદવાર તરીકે સામેલ થવી જોઈએ.ઉચ્ચ અદાલતે તેણીની અરજીને નીચે પ્રમાણે રાખીને મંજૂરી આપી હતી, જે ઉપરોક્ત ચુકાદાના પેરા ૧૩ માં પુનઃઉત્પાદિત છે:

“૧૩. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, નીતુ જોશીની ઉત્તરાંચલ મહિલા સામાન્ય વર્ગ માટે અનામત પાંચ બેઠકો સામે પ્રતિવાદી ૩/આયોગ દ્વારા ખોટી રીતે ગણતરી કરવામાં આવી છે કારણ કે તેમણે સામાન્ય ઉમેદવાર તરીકે પોતાની યોગ્યતા પર ચૂંટણી લડી છે અને પાંચમા ઉમેદવાર તરીકે અરજદારની ગણતરી ઉત્તરાંચલ મહિલા સામાન્ય વર્ગની બેઠકો માટે થવી જોઈએ.

૩૬. ઉચ્ચ અદાલતે રાજેશ દરિયા (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાના ગુણોત્તરનું ખોટું અર્થઘટન કરતી વખતે, ઉત્તરાંચલ મહિલા વર્ગના આડું આરક્ષણને વર્ટિકલ આરક્ષણ તરીકે અમલમાં મૂકવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો, જેમાં

ગુણવાન ઉમેદવારોને તેમના વર્ગના સ્રોત એટલે કે એસસી, એસટી અને એસઈબીસીને જોયા વિના ધ્યાનમાં લેવાશે. જો કે, આડું આરક્ષણમાં, આરક્ષણ હેઠળની શ્રેણીના સ્રોતની દૃષ્ટિ ગુમાવી શકાતી ન હતી.તે આવા કારણોસર હતું કે સર્વોચ્ચ અદાલતે ઉપરોક્ત ચુકાદાને રદ કરતી વખતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:

“૧૫. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, તે સ્પષ્ટ છે કે ઉચ્ચ ન્યાયાલયનો ચુકાદો અને આદેશ રાજેશ કુમાર દરીયામાં આ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત કાયદાને અનુરૂપ નથી.અહીં આક્ષેપ કરાયેલ ચુકાદો અને હુકમ રદબાતલ થવા પાત્ર છે.

૩૭. જેમ કે, સુપ્રીમ કોર્ટના આ ચુકાદાને વર્તમાન કેસની હકીકતો પર લાગુ કરી શકાતો નથી અને તેથી, વર્તમાન બાબતમાં તેની વિચારણા પ્રશ્નની બહાર છે.

૩૮. મેઘા શેઠી વિરુદ્ધ રાજસ્થાન રાજ્યના કેસમાં રાજસ્થાનની ઉચ્ચ અદાલતે ૨૦૧૩ (૪) આરએલડબલ્યુ ૩૨૨૭ (રિલે. પેરા. ૯, ૨૧, ૨૩ અને ૨૫), નીચે મુજબ છે.

“૨૧. ... એકવાર સામાન્ય/ખુદ્દી શ્રેણીમાં મહિલાઓની તરફેણમાં આડી અનામત લાગુ થઈ જાય પછી, એસસી, એસટી અને ઓ. બી. સી. સહિત તમામ શ્રેણીના ઉમેદવારોને પણ સામાન્ય શ્રેણી (મહિલા) માટે અનામત ઉપરોક્ત જગ્યાઓ સામે વિચારણા કરવાનો અધિકાર છે.”

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

“૨૩. વર્તમાન કેસમાં, જાહેરાત (પરિશિષ્ટ-૩) ના ભાગ પર એકદમ નજર નાખવાથી સ્પષ્ટ થાય છે કે ૧૩ જગ્યાઓ ઓ. બી. સી. વર્ગ માટે અનામત રાખવામાં આવી હતી.પરિણામ પત્રકમાંથી (પરિશિષ્ટ-૪) એવું જોવા મળે છે કે ૪૨ ખાલી બેઠકોમાંથી ૪ મહિલા ઉમેદવારોને સ્થાન મળ્યું હતું અને તેથી, તેમની ગણતરી મહિલાઓ માટે અપાયેલા આડા અનામત સામે કરવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ, તેમની યોગ્યતાના ક્રમમાં વધુ ૮ મહિલા ઉમેદવારોની પસંદગી કરવામાં આવી હતી જેમાં સામાન્ય તેમજ અન્ય પછાત વર્ગના ઉમેદવારોનો સમાવેશ થતો હતો.એવું પણ નોંધવામાં આવ્યું છે કે મુખ્ય ચાદીમાં, ઓ. બી. સી. (મહિલા) સાથે સંબંધિત ૩ મહિલા ઉમેદવારોને તેમની પોતાની યોગ્યતાઓના આધારે સ્થાન મળ્યું છે અને સામાન્ય (મહિલા) વર્ગ સામે ૮ ઉમેદવારોને લીધા પછી, જેમાં ઓ. બી. સી. (મહિલા) નો પણ સમાવેશ થાય છે, વધુ અનામત આપવામાં આવી નથી કારણ કે ૫ જગ્યાઓ ઓ. બી. સી. (મહિલા) માટે અનામત

હતી, જે સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે આડી અનામત યોગ્ય રીતે લાગુ કરવામાં આવી હતી.

૨૪. ભારતના બંધારણની કલમ ૧૫ (૩) હેઠળ વિશેષ અનામતના કિસ્સામાં ઓ. બી. સી. (મહિલા) થી સામાન્ય (મહિલા) માં સ્થળાંતર માટે અસ્વીકાર્યતા અંગે અપીલકર્તા દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી અરજી પણ વર્તમાન કેસમાં દેખીતી રીતે લાગુ પડતી નથી, કારણ કે, એકવાર ઓ. બી. સી. (મહિલા) વર્ગના ઉમેદવારએ સામાન્ય (મહિલા) વર્ગના ઉમેદવાર કરતાં વધુ ગુણ મેળવ્યા છે અને તેથી, તેને સામાન્ય (મહિલા) માટે પસંદ કરેલી સૂચિમાં સ્થાન મળે છે, તેને સ્થળાંતર પણ કહી શકાતું નથી અને તેથી, આ સંબંધમાં ઉઠાવવામાં આવેલી અરજી કોઈપણ આધાર વિના છે....”

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

૩૯. નીલમ શર્મા વિરુદ્ધ રાજસ્થાન રાજ્યના કેસમાં રાજસ્થાનની ઉચ્ચ અદાલતે ૨૦૧૫માં એસ. સી. સી. ઓનલાઈન રાજ ૧૩૯૧ (સંબંધિત પેરા ૨ અને ૬) માં અહેવાલ આપ્યો હતો, જેમાં નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો છે:

“૬. જોધપુર ખાતેની આ ઉચ્ચ ન્યાયાલયની ખંડપીઠે શ્રીમતી મેઘા શેટ્ટી વિરુદ્ધ રાજસ્થાન રાજ્ય ૨૦૧૫ ખંડ (૧) ડબલ્યુ. એલ. સી. (રાજસ્થાન) ૭૬૧ માં વર્તમાન અપીલમાં ઉઠાવવામાં આવેલા સમાન મુદ્દા પર પહેલેથી જ કાર્યવાહી કરી છે. સુપ્રીમ કોર્ટના ઉપરોક્ત ચુકાદાઓ પર આધાર રાખીને ડિવિઝન બેન્ચે ચુકાદો આપ્યો છે કે સામાન્ય વર્ગની મહિલા ઉમેદવાર કરતાં વધુ ગુણ મેળવવા પર ઓ. બી. સી. વર્ગની મહિલા ઉમેદવારને સામાન્ય વર્ગના ઉમેદવારોની પસંદગીની યાદીમાં સ્થાન મળે તો તેને સ્થળાંતર તરીકે ગણી શકાય નહીં. અને ડિવિઝન બેન્ચનો આ નિર્ણય અમારા માટે બંધનકર્તા છે જેની સાથે અમે પણ સંપૂર્ણપણે સંમત છીએ. એ પણ નોંધવું જોઈએ કે અહીં રિટ અરજદારો/પ્રતિવાદીઓમાંથી કોઈ પણ, જે સામાન્ય શ્રેણીની મહિલા છે, તેણે ખુદ્દી શ્રેણીમાં પસંદ કરાયેલ ઓ. બી. સી. શ્રેણીની મહિલા ઉમેદવાર કરતાં વધુ ગુણ મેળવ્યા નથી. રાજસ્થાન જાહેર સેવા આયોગ દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલી મહિલા ઉમેદવારોની પસંદગીની યાદી સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા સમજાવવામાં આવેલા કાયદા અનુસાર છે....”

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

૪૦. રાજસ્થાન હાઈકોર્ટના ઉપરોક્ત ચુકાદાને સર્વોચ્ચ અદાલતે SLP નંબર ૪૩૧૨/૨૦૧૬ માં ૧૩/૦૫/૨૦૧૬ ના આદેશ દ્વારા સમર્થન આપ્યું

હતું.ઉપરોક્ત આદેશની તારીખ ૧૩/૦૫/૨૦૧૬ ની સામગ્રી અહીં પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવી છે:

“સત્તાવાર અનુવાદ દાખલ કરવાથી મુક્તિ માંગતી અરજીને મંજૂરી છે.અહીં આપેલા આદેશમાં આપણને કોઈ નબળાઈ દેખાતી નથી.સ્પેશિયલ લીવ પિટિશન રદ કરવામાં આવે છે.”

૪૧. આશા રામનાથ ઘોલપ વિરુદ્ધ પ્રમુખ, જિલ્લા પસંદગી સમિતિ/કલેક્ટરના કેસમાં બોમ્બે હાઈકોર્ટે ૨૦૧૬માં એસ. સી. સી. ઓનલાઈન બોમ ૧૬૨૩ (સંબંધિત પેરા ૪,૨૯ થી ૩૪) માં અહેવાલ આપ્યો હતો, જેમાં નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો છે:

“૩૦. ... એકવાર એવું માનવામાં આવે કે સામાન્ય શ્રેણી અથવા ખુદ્દી શ્રેણી તેમના જાતિ, વર્ગ અથવા સમુદાય અથવા આદિજાતિને ધ્યાનમાં લીધા વિના તમામ વર્ગોના તમામ ઉમેદવારોને તેની ઝપેટમાં લે છે, તે અપ્રસ્તુત છે કે પ્રદાન કરેલ અનામત ઊભી છે કે આડી.'ખુદ્દી શ્રેણી' શબ્દોના બે અર્થઘટનો ન હોઈ શકે; એક ઊભી આરક્ષણ માટે અને બીજું આડી આરક્ષણ માટે લાગુ પડે છે.સૂચિત આરક્ષણ 'વર્ટિકલ' અથવા 'હોરિઝોન્ટલ' હોઈ શકે છે જો તે ખુદ્દી શ્રેણી સાથે સંબંધિત હોય, તો

પછાત વર્ગના ઉમેદવારને બાકીનાં ઉમેદવારોની સાથે તેમની પોતાની યોગ્યતા પર ઉપરોક્ત હોદ્દાઓ માટે સ્પર્ધા કરવાથી બાકાત રાખી શકાય નહીં....”

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

“૩૨ ... આમ એ સ્પષ્ટ થાય છે કે જ્યારે ખુદી શ્રેણીની મહિલા ઉમેદવારો દ્વારા ત્રણ જગ્યાઓ ભરવાની સૂચના આપવામાં આવી હતી, ત્યારે અરજદાર માટે તે અનામત શ્રેણીની હોવા છતાં તે પદ માટે સ્પર્ધા કરવાની છૂટ હતી અને જ્યારે તેણીએ મહિલા ઉમેદવારોમાં ગુણવાન સ્થાન મેળવ્યું હતું અને બીજા ક્રમના સૌથી વધુ ગુણ મેળવ્યા હતા, ત્યારે તેણી અનુસૂચિત જાતિના છે અને ખુદી શ્રેણીમાં આવતી નથી તે આધાર પર પ્રતિવાદીઓ દ્વારા તેણીની પસંદગીને નકારી શકાતી ન હતી.

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

૪૨. ઉત્તરાખંડની ઉચ્ચ અદાલતે ઉત્તરાખંડ ગૌણ સેવા પસંદગી આયોગ વિરુદ્ધ રંજિતા રાણાના કેસમાં, ૨૦૧૯ એસસી સી ઓનલાઇન ઉત્તર ૪૮૧ (સંબંધિત પેરા ૧૧ અને ૧૨) માં અહેવાલ આપ્યો છે, જેમાં નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો છે:

“૧૧. દરેક શ્રેણી હેઠળ આપવામાં આવતા આડી અનામતની અસર એ છે કે અન્ય પછાત વર્ગો (મહિલાઓ) માટે અનામત જગ્યાઓ માટે માત્ર મહિલાઓ જ સ્પર્ધા કરી શકે છે, અનુસૂચિત જાતિ, અનુસૂચિત જનજાતિ અને બિન અનામત વર્ગની મહિલાઓ નહીં.તેવી જ રીતે, અનુસૂચિત જાતિઓ અને અનુસૂચિત જનજાતિઓની મહિલાઓ જ અનુસૂચિત જાતિઓ (મહિલાઓ) અને અનુસૂચિત જનજાતિઓ (મહિલાઓ) ની તરફેણમાં આડા અનામત હોદ્દાઓ માટે સ્પર્ધા કરી શકે છે.અનામત વર્ગ (ઓ. બી. સી., એસ. સી. અને એસ. ટી.) ની ન હોય તેવી મહિલા અન્ય પછાત વર્ગો (મહિલાઓ), અનુસૂચિત જાતિઓ (મહિલાઓ) અને અનુસૂચિત જનજાતિઓ (મહિલાઓ) ની તરફેણમાં અનામત જગ્યાઓ માટે સ્પર્ધા કરવા માટે હકદાર નથી.

૧૨. જોકે, વિપરીત સાચું નથી.તમામ મહિલાઓ, ભલે તેઓ અનામત વર્ગની હોય કે ન હોય, સામાન્ય વર્ગ હેઠળ મહિલાઓની તરફેણમાં નિર્ધારિત હોદ્દાઓ માટે સ્પર્ધા કરવા માટે હકદાર છે.સામાન્ય વર્ગમાં હોદ્દાઓ માટે કોઈ અનામત નથી, અને સામાન્ય વર્ગમાં મહિલાઓની તરફેણમાં આડી અનામત તેમની જાતિના દરજ્જાને ધ્યાનમાં લીધા વિના તમામ મહિલાઓમાંથી ભરવા માટે ઉપલબ્ધ છે.સામાન્ય વર્ગ (મહિલાઓ) ની તરફેણમાં અનામત જગ્યાઓ ઉત્તરાખંડ રાજ્યની તમામ

મહિલાઓ માટે ઉપલબ્ધ છે અને તેમાં ઓ. બી. સી., એસ. સી. અને એસ. ટી. જેવી અનામત શ્રેણીની મહિલાઓ અને ન હોય તેવી મહિલાઓનો સમાવેશ થશે.અન્યથા રાખવાથી, સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત વર્ગોના ન હોય તેવા લોકોની તરફેણમાં આડકતરી રીતે અનામતનો લાભ અપાશે, અને મદ્રાસ રાજ્ય વિરુદ્ધ શ્રીમતી ચંપકમ દોરાઈરાજન અને અન્ય-એ. આઈ. આર. ૧૯૫૧ એસ. સી. ૨૨૬ માં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા કોમી અનામતના પ્રચ્છન્ન પ્રયાસની અવગણના કરવામાં આવશે.આ પ્રશ્ન હવે સંકલિત નથી રહ્યો અને હકીકતમાં, સુધીર કુમાર વિરુદ્ધ ઉત્તરાખંડ રાજ્ય અને અન્યો (રિટ પિટિશન (S/B) નંબર ૩૯૨/૨૦૧૭ તારીખ ૧૧/૧૨/૨૦૧૮ માં આદેશ) માં આ અદાલતની ખંડપીઠે જવાબ આપ્યો છે, જે આદેશને સુપ્રીમ કોર્ટે તેના આદેશમાં અપીલની વિશેષ રજા (C) નંબર ૭૮૦૧/૨૦૧૯ તારીખ ૧૫/૦૪/૨૦૧૯ માં સમર્થન આપ્યું હતું....”

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

૪૩. ચારુશિલા વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્યના કેસમાં બોમ્બેની ઉચ્ચ અદાલતે ૨૦૧૯ એસસી સી ઓનલાઈન બોમ ૧૫૧૯ (સંબંધિત પરિચ્છેદ ૩,૫,૩૨,૩૩,૩૯ અને ૪૯) માં અહેવાલ આપ્યો છે, જેમાં નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો છે:

“૩૨. આમ, એ સ્પષ્ટ છે કે પછાત વર્ગના ઉમેદવારો બિન અનામત પદ માટે સ્પર્ધા કરી શકે છે અને જો તેમની પોતાની યોગ્યતાના આધારે બિન અનામત હોદ્દાઓ પર નિમણૂક કરવામાં આવે, તો તેમની સંખ્યા સંબંધિત પછાત વર્ગ માટે અનામત ક્વોટા સામે ગણવામાં આવશે નહીં.

૩૩. જ્યાં સુધી આડી આરક્ષણની વાત છે, ત્યાં સુધી એક અલગ પ્રક્રિયા સૂચવવામાં આવી છે, જે ઉપરોક્ત નોંધાયેલા ફકરામાં નોંધવામાં આવી છે. અછતની સ્થિતિમાં જ, યોગ્યતા સૂચિનું અવલોકન કર્યા પછી, આડી અનામત શ્રેણીમાં આવી ખોટ સંબંધિત અનામત શ્રેણીઓમાંથી જરૂરી સંખ્યામાં ઉમેદવારોને હટાવીને અને તેમને સમાન શ્રેણીમાંથી બદલીને પૂરી કરવામાં આવશે. આમ, વર્ટિકલ રિઝર્વેશન ક્વોટામાં યોગ્યતાના આધારે પસંદ કરાયેલા હોરિઝોન્ટલ રિઝર્વેશન કેટેગરીના ઉમેદવારની ગણતરી હોરિઝોન્ટલ રિઝર્વેશન કેટેગરી સામે કરવી પડશે.”

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

૪૪. આમ, અનુચ્છેદ ૧૬ (૪) હેઠળ અનુસૂચિત જાતિ, અનુસૂચિત જનજાતિ અને અન્ય પછાત વર્ગોની તરફેણમાં સામાજિક આરક્ષણ 'વર્ટિકલ આરક્ષણ' છે. કલમ ૧૬ (૧) અથવા ૧૫ (૩) હેઠળ શારીરિક રીતે વિકલાંગો, મહિલાઓ

વગેરેની તરફેણમાં વિશેષ આરક્ષણ 'આડી આરક્ષણ' છે.જ્યાં કલમ ૧૬ (૪) હેઠળ પછાત વર્ગની તરફેણમાં ઊભી અનામત આપવામાં આવે છે, ત્યાં આવા પછાત વર્ગના ઉમેદવાર બિન-અનામત હોદ્દાઓ માટે સ્પર્ધા કરી શકે છે અને જો તેમની પોતાની યોગ્યતા પર બિન-અનામત હોદ્દાઓ પર નિમણૂક કરવામાં આવે, તો તેમની સંખ્યા સંબંધિત પછાત વર્ગ માટે અનામત ક્વોટાની સામે ગણવામાં આવશે નહીં.તેથી, જો અનુસૂચિત જાતિના ઉમેદવારોની સંખ્યા, જેઓ પોતાની યોગ્યતા દ્વારા, સ્પર્ધાની ખાલી જગ્યાઓ ખોલવા માટે પસંદ થાય છે, તે અનુસૂચિત જાતિના ઉમેદવારો માટે અનામત જગ્યાઓની ટકાવારીની બરાબર અથવા તેનાથી પણ વધુ હોય, તો એમ ન કહી શકાય કે અનુસૂચિત જાતિ માટે અનામત ક્વોટા ભરવામાં આવ્યો છે.ઓપન કોમ્પિટિશન શ્રેણી હેઠળ પસંદ કરાયેલા ઉપરાંત સંપૂર્ણ આરક્ષણ ક્વોટા અકબંધ અને ઉપલબ્ધ રહેશે.(ઈન્દિરા સાહની (ઉપરોક્ત); આર. કે. સભરવાલ વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય (૧૯૯૫ (૨) એસસી સી ૭૪૫); ભારત સંઘ વિરુદ્ધ વિરપાલ સિંહ ચૌહાણ (૧૯૯૫ (૬) એસસી સી ૬૮૪) અને રિતેશ આર. સાહ વિરુદ્ધ ડૉ. વાય. એલ. ચમુલ (૧૯૯૬ (૩) એસસી સી ૨૫૩)].પરંતુ વર્ટિકલ (સામાજિક) અનામતને લાગુ પડતો ઉપરોક્ત સિદ્ધાંત હોરિઝોન્ટલ (વિશેષ) અનામતને લાગુ પડશે નહીં.જ્યાં અનુસૂચિત જાતિઓ માટે સામાજિક અનામતની અંદર મહિલાઓ માટે વિશેષ અનામતની જોગવાઈ કરવામાં આવે છે, ત્યાં યોગ્ય પ્રક્રિયા એ છે કે પહેલા યોગ્યતાના ક્રમમાં અનુસૂચિત જાતિઓ માટેનો ક્વોટા ભરવો અને પછી

'અનુસૂચિત જાતિ-મહિલા' ના વિશેષ અનામત જૂથના ઉમેદવારોની સંખ્યા શોધવી.જો આવી યાદીમાં મહિલાઓની સંખ્યા વિશેષ આરક્ષણ ક્વોટાની સંખ્યા જેટલી અથવા તેનાથી વધુ હોય, તો વિશેષ આરક્ષણ ક્વોટા માટે વધુ પસંદગીની જરૂર નથી.જો કોઈ ખામી હોય તો જ અનુસૂચિત જાતિ સંબંધિત ઉમેદવારોની અનુરૂપ સંખ્યાને યાદીના તળિયેથી કાઢીને અનુસૂચિત જાતિ મહિલાઓની જરૂરી સંખ્યા લેવી પડશે.આ હદ સુધી, આડી (વિશેષ) આરક્ષણ ઊભી (સામાજિક) આરક્ષણથી અલગ છે.

૪૫. ઉપરોક્ત સંદર્ભિત કેસ કાયદાને વર્તમાન કેસમાં પ્રાપ્ત થતી વાસ્તવિક સ્થિતિના આધારે નીચેના દૃષ્ટાંત દ્વારા વધુ સારી રીતે સમજાવી શકાય છે.

૪૬. પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર (નિઃશસ્ત્ર) ની ૧૧૫ જગ્યાઓ છે, જેમાંથી ૫૫ જગ્યાઓ એસસી, એસટી અને એસઈબીસી માટે અને બાકીની ૬૦ જગ્યાઓ ખુદી/સામાન્ય શ્રેણી માટે અનામત છે.ઉપરોક્ત જગ્યાઓમાંથી દરેક શ્રેણી હેઠળ મહિલાઓ માટે ૩૩ ટકા અનામત છે, એટલે કે ખુદી શ્રેણીની ૬૦ જગ્યાઓમાંથી ૨૦ જગ્યાઓ મહિલાઓ માટે અનામત છે.આમ, પ્રથમ પગલું એ હશે કે યોગ્યતાના આધારે સમગ્ર યાદી તૈયાર કરવામાં આવે અને તેમાંથી પ્રથમ ૬૦ ઉમેદવારોની પસંદગી, તેમની જાતિ અને જાતિને ધ્યાનમાં લીધા વિના, ખુદી શ્રેણીમાં કરવામાં આવે.બીજું પગલું એ મૂલ્યાંકન કરવાનું રહેશે કે શું ૨૦

મહિલાઓ, તેમની જાતિને ધ્યાનમાં લીધા વિના, તે ૬૦ ઉમેદવારોમાં છે કે કેમ, જેથી આડી અનામતની જરૂરિયાતને પહોંચી વળવા માટે.જો ૨૦ મહિલાઓ પહેલેથી જ ત્યાં છે, તો તે શ્રેણીમાં વધુ મહિલાઓની પસંદગી કરવાની જરૂર નથી, પરંતુ જો નહીં, તો પછી ત્રીજા તબક્કામાં, બાકીની મહિલાઓની સંખ્યાને તેમની જાતિને ધ્યાનમાં લીધા વિના, ઉપરોક્ત સૂચિમાંથી યોગ્યતાના આધારે સામેલ કરવી પડશે, જ્યારે પ્રથમ ૬૦ ઉમેદવારોની સૂચિના તળિયેથી પુરુષ ઉમેદવારોની અનુરૂપ સંખ્યાને દૂર કરવી પડશે.ત્યારબાદ, એસ. ઇ. બી. સી., એસ. સી. અને એસ. ટી. વર્ગોની જગ્યાઓના સંદર્ભમાં વર્ટિકલ રિઝર્વેશનના અમલીકરણ માટે સમાન ક્વાયટ હાથ ધરવાની જરૂર છે, ત્યારબાદ હોરિઝોન્ટલ રિઝર્વેશન કરવાની જરૂર છે.

૪૭. કમનસીબે, વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશ સમક્ષ, મૂળ રિટ અરજીઓની સુનાવણી સમયે, સર્વોચ્ચ અદાલત તેમજ અન્ય ઉચ્ચ અદાલતોના ઉપરોક્ત વિવિધ ચુકાદાઓના મોટા કેનવાસનો લાભ લેવામાં આવ્યો ન હતો.વધુમાં, રાજેશ દરિયા (સુપ્રા) અને મમતા બિષ્ટ (સુપ્રા) ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદાઓને ચોક્કસ રીતે વાંચવામાં અને સમજવામાં આવ્યા હતા, અને તે મુજબ, ઉપરોક્ત જી. આર. તારીખ ૦૧/૦૮/૨૦૧૮ ની તરફેણમાં રાજ્ય વતી દલીલો રજૂ કરવામાં આવી હતી.

૪૮. ભારતના બંધારણની કલમ ૩૦૯ હેઠળ ઘડવામાં આવેલા અને ૦૯/૦૪/૧૯૯૭ ના જાહેરનામા દ્વારા પ્રકાશિત ગુજરાત સિવિલ સર્વિસીસ (મહિલાઓ માટે હોદ્દાઓનું આરક્ષણ) નિયમો, ૧૯૯૭ના નિયમ ૨ (d) નું તેના નિયમ ૩ (૧) ના પ્રકાશમાં અર્થઘટન થવાને પાત્ર છે.ઉપરોક્ત બંને નિયમો અહીં નીચે દર્શાવેલ છે:

“૨((ઘ) અનુસૂચિત જાતિ, અનુસૂચિત જનજાતિ અને સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત વર્ગો માટે અનામત ન હોય તેવી ત્રીસ ટકા જગ્યાઓ મહિલાઓની તરફેણમાં અનામત રહેશે.”

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

“૩(૧) મહિલાઓ માટે હોદ્દાઓનું આરક્ષણ આડું અને વિભાજિત કરવામાં આવશે અને નિયમ ૨ના ખંડ (એ) થી (ડી) માં ઉલ્લેખિત કોઈપણ શ્રેણીમાં ઊભી અનામત ક્વોટાની અંદર યોગ્યતા પર પસંદ કરવામાં આવેલી મહિલાઓની ગણતરી તે શ્રેણીની અંદર મહિલાઓ માટે આડું આરક્ષણ સામે કરવામાં આવશે.

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

૪૯. એ નોંધવું યોગ્ય છે કે નિયમ ૨ (ડી) અનુસૂચિત જાતિઓ, અનુસૂચિત જનજાતિઓ અને સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત વર્ગોની તરફેણમાં અનામત જગ્યાઓને બદલે ચોથી શ્રેણીની જગ્યાઓ બનાવવાનો પ્રયાસ કરે છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, આ ચોથી શ્રેણી ખાલી જગ્યાઓની શ્રેણી સિવાય બીજું કંઈ નથી, ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત વર્ગોની તરફેણમાં અનામત જગ્યાઓને બાદ કરતાં એટલે કે ખુલ્લી શ્રેણીમાં મહિલાઓ માટે અનામત જગ્યાઓ ઉપરોક્ત નિયમોના નિયમ ૨ (એ), ૨ (બી) અને ૨ (સી) માં ઉલ્લેખિત એસસી, એસટી અને એસઈબીસી ક્વોટામાં મહિલાઓ માટે અનામત જગ્યાઓની ઉપર અને ઉપર હશે. આમ, અનામત વર્ગ અથવા અનામત વર્ગના તમામ ગુણવાન ઉમેદવારોને ખુલ્લી શ્રેણી દ્વારા આવરી લેવામાં આવશે, તેમની જાતિ, સમુદાય અથવા આદિજાતિને ધ્યાનમાં લીધા વિના, જ્યાં ઊભી અનામત તેમજ આડી અનામતનો અમલ કરતી વખતે માત્ર ગુણવત્તાને ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે. એ નોંધવું જોઈએ કે ગુજરાત સિવિલ સર્વિસીસ (મહિલાઓ માટે જગ્યાઓનું આરક્ષણ) (સુધારા) નિયમો, ૨૦૧૪ના આધારે મહિલાઓની તરફેણમાં અનામતની જરૂરિયાત ૩૦ ટકાથી વધારીને ૩૩ ટકા કરવામાં આવી છે.

૫૦. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચવામાં કોઈ ખચકાટ અનુભવતા નથી કે જી. એ. ડી. ના ૦૧.૦૮.૨૦૧૮ ના સરકારી ઠરાવને

રદ કરવા અને અલગ રાખવા પાત્ર છે, અને આથી તેને રદ કરીને અલગ રાખવામાં આવે છે.

૫૧. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, પાર ૬.૭ થી ૯.૨ સુધીના તેના વિવાદિત ચુકાદામાં વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા નોંધાયેલા તારણોને રદ કરવામાં આવે છે અને રદ કરવામાં આવે છે.પરિણામે, વિવાદિત ચુકાદાના પેરા-૧૦માં બહાર પાડવામાં આવેલા નિર્દેશો પણ રદ કરવામાં આવે છે અને રદ કરવામાં આવે છે.

૫૨. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, (i) સુશ્રી તમન્ના એ. દેસાઈ (એસઈબીસી-એફ), (ii) સુશ્રી મંજૂ અંબાલિયા (એસઈબીસી-એફ), (iii) સુશ્રી જલપા એમ. ગોરિયા (એસઈબીસી-એફ), (iv) સુશ્રી ગીતા એમ. ચૌધરી (એસઈબીસી-એફ), (v) સુશ્રી મિતલ એચ. ભેટરિયા (એસઈબીસી-એફ), (vi) શ્રી ચિરાગ એસ. ઢોકડિયા (એસસી-એમ), જેઓ અન્યથા તારીખની પસંદગીની યાદીમાં ૧૮/૦૯/૨૦૧૮ હતા અને આદેશ અનુસાર તેમને દૂર કરવાનો આદેશ આપ્યો હતો. પ્રશ્નમાં વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશનો વિવાદિત ચુકાદો, પ્રશ્નમાં પસંદગીની યાદીમાં ચાલુ રહેશે.

૫૩. વિદ્વાન મહાધિવક્તા શ્રી ત્રિવેદીએ ધ્યાન દોર્યું તેમ, જી. પી. એસ. સી. એ રાજ્ય સરકારને ૧૧૫ની ઉપરોક્ત પસંદગી યાદીમાંથી ૧૦૮ ઉમેદવારોની એવી રીતે ભલામણ કરી હતી કે તેઓ વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશ સમક્ષ બાકી રહેલી રિટ અરજીઓના કોઈ પરિણામથી પ્રભાવિત ન થાય અને પરિણામે, ઉપરોક્ત ૧૦૮ ઉમેદવારોને નિમણૂકના આદેશો જારી કરવામાં આવ્યા હતા. જેમ કે અમે ૦૧/૦૮/૨૦૧૮ ના સરકારી ઠરાવને રદ કર્યો છે અને રદ કર્યો છે, રાજ્ય સરકારને ૧૧૫ ઉમેદવારોની ૧૮/૦૮/૨૦૧૮ ની જી. પી. એસ. સી. ની પસંદ કરેલી સૂચિમાંથી બાકીના સાત ઉમેદવારોને નિમણૂક આપવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે.

૫૪. વિદ્વાન મહાધિવક્તા શ્રી ત્રિવેદીએ આપેલા નિવેદનને ધ્યાનમાં રાખીને, રાજ્ય સરકાર માત્ર સામાન્ય મહિલા ઉમેદવારોને સમાવવા માટે વિશેષ કેસ તરીકે કુલ સાત વધારાની જગ્યાઓ બનાવશે, જેમની મૂળ પસંદગી યાદીમાં તેમના સંબંધિત પ્લેસમેન્ટ અનુસાર જી. પી. એસ. સી. દ્વારા ભલામણ કરવામાં આવી હતી.

૫૫. ઉપરોક્ત શ્રી જોશીના ગ્રાહકોના હિતોનું ધ્યાન રાખશે અને તેનું રક્ષણ કરશે.

૫૬. રાજ્ય સરકારના ભવિષ્યના માર્ગદર્શન માટે, અમે મહિલાઓ માટે આડી અનામતને વધુ સ્પષ્ટ રીતે લાગુ કરવાની યોગ્ય અને યોગ્ય પદ્ધતિ સમજાવવા માંગીએ છીએ.

“મહિલાઓ માટે આંતરિક સંરક્ષણને લાગુ કરવાની યોગ્ય અને સચોટ પદ્ધતિ.

ભરતી માટે ઉપલબ્ધ જગ્યાઓની સંખ્યા. ૧૦૦

સામાજિક અનામત (૫૦ ટકા)

ખુલ્લી સ્પર્ધા (ઓસી) ૫૧

અનુસૂચિત જાતિ (એસસી) ૧૨

અનુસૂચિત જનજાતિ (એસટી) ૧૭

સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત વર્ગો (SEBC). ૨૦

મહિલાઓ માટે આડું આરક્ષણ

(૩૩% ઉપરોક્ત દરેક શ્રેણીમાં)

ઓસી. ૧૭

એસસી. ૦૪

એસટી. ૦૬

એસઈબીસી. ૦૭

પગલું ૧:ઓછામાં ઓછા ૧૦૦ ઉમેદવારોની યાદી બનાવો (સામાન્ય રીતે ૧૦૦ થી વધુ ઉમેદવારોની યાદી તૈયાર કરવામાં આવે છે જેથી જ્યારે કેટલાક ઉમેદવાર ઓફર પછી જોડાતા નથી ત્યારે નિમણૂકની કોઈ અછત ન રહે) જે યોગ્યતાના ક્રમમાં પસંદ કરવામાં આવે છે.આ યાદીમાં ઉપરોક્ત તમામ વર્ગોના ઉમેદવારોનો સમાવેશ થશે.

પગલું ૨:ઉપરોક્ત પગલું ૧ યાદીમાંથી, યોગ્યતાના આધારે ઓસી ક્વોટા (૫૧) ભરવા માટે પ્રથમ ૫૧ ઉમેદવારોની યાદી બનાવો.૫૧ ઉમેદવારોની આ યાદીમાં એસસી, એસટી અને એસઈબીસીના ઉમેદવારોનો સમાવેશ થઈ શકે છે.

પગલું ૩:ઓસી ક્વોટામાં આડી આરક્ષણ માટે તપાસ કરો.ઓસી શ્રેણીની પગલું ૨ સૂચિમાં, જો ૧૭ મહિલાઓ હોય (શ્રેણીથી કોઈ ફરક

પડતો નથી), તો મહિલાઓનો ૩૩ ટકા ક્વોટા પૂરો થાય છે.વધારે કાંઈ કરવાનું રહેતું નથી.જો મહિલાઓની અછત હોય (જેમ કે, ઓસી શ્રેણીની પગલું ૨ યાદીમાં માત્ર ૧૦ મહિલાઓ ઉપલબ્ધ છે), તો વધુ ૭ મહિલાઓનો ઉમેરો કરવો પડશે.આવું કરવાની રીત એ છે કે, પ્રથમ, પગલું ૨ સૂચિના છેલ્લા ૭ પુરુષ ઉમેદવારોને કાઢી નાખવા.ત્યારબાદ, આઈટમ નંબર ૫૧ પછી પગલું ૧ સૂચિ નીચે જાઓ, અને પ્રથમ ૭ મહિલાઓને પસંદ કરો (શ્રેણીથી કોઈ ફરક પડતો નથી).પ્રથમ તબક્કાની સૂચિમાંથી આવી ૭ મહિલાઓ મળી આવે તે જલદી, તેમને લાવવામાં આવશે અને ૭ મહિલાઓની અછતને પહોંચી વળવા માટે બીજા તબક્કાની સૂચિમાં ઉમેરવામાં આવશે.હવે ઓ. સી. મહિલાઓ માટેનો ૩૩ ટકા ક્વોટા પૂરો થઈ ગયો છે.ઓસી શ્રેણીની સૂચિને તાળું મારવાનું છે.પગલું ૨ યાદી અંતિમ બને છે.

પગલું ૪:એસસી પર જાઓ. પગલું ૧ યાદીમાંથી, આઈટમ નંબર ૫૧ પછી, ૧૨ અનુસૂચિત જાતિના ઉમેદવારોની (પુરુષ કે સ્ત્રી) યાદી બનાવો.આ ૧૨માં અનુસૂચિત જાતિના તમામ પુરુષ ઉમેદવારોનો પણ સમાવેશ થશે, જેઓ મહિલાઓની અછતને

પહોંચી વળવા માટે બીજા તબક્કાની સૂચિમાંથી કાઢી નાખવામાં આવ્યા હતા.

પગલું ૫:એસસીની પગલું ૪ સૂચિમાં આડી આરક્ષણ માટે તપાસ કરો. જો ૪ અનુસૂચિત જાતિ મહિલાઓ હોય તો ૩૩ ટકા ક્વોટા પૂર્ણ થાય છે.વધારે કાંઈ કરવાનું રહેતું નથી.જો અનુસૂચિત જાતિઓની મહિલાઓની અછત હોય (જેમ કે, માત્ર ૨ મહિલાઓ ઉપલબ્ધ છે), તો વધુ ૨ મહિલાઓનો ઉમેરો કરવો પડશે.આપું કરવાની રીત એ છે કે, પહેલા, પગલું ૪ સૂચિના છેલ્લા ૨ પુરૂષ એસસી ઉમેદવારોને કાઢી નાખવા અને પછી આઈટમ નંબર ૫૧ પછી પગલું ૧ સૂચિમાં નીચે જવું, અને પ્રથમ ૨ એસસી મહિલાઓને પસંદ કરવી.જલદી પગલું ૧ ચાલીમાં આવી ૨ અનુસૂચિત જાતિ મહિલાઓ મળી આવે છે, તેમને લાવવામાં આવે છે અને અનુસૂચિત જાતિ મહિલાઓની અછતને પહોંચી વળવા માટે અનુસૂચિત જાતિઓની પગલું ૪ સૂચિમાં ઉમેરવામાં આવે છે.હવે અનુસૂચિત જાતિઓની મહિલાઓ માટે ૩૩ ટકા અનામત પૂર્ણ થઈ ગઈ છે.એસસીની સૂચિને તાળું મારવાનું છે.પગલું ૪ સૂચિ અંતિમ બને છે.જો પગલું ૧ ચાલીમાં છેલ્લી સંખ્યા સુધી ૨ અનુસૂચિત જાતિ મહિલાઓ ન મળી શકે, તો આ ૨ ખાલી

જગ્યાઓ અનુસૂચિત જાતિના પુરુષો દ્વારા ભરવામાં આવશે. જો એસસી પુરુષો પણ ઇચ્છે છે, તો એસસીનો સામાજિક અનામત ક્વોટા આગામી ભરતી માટે આગળ વધારવામાં આવશે, સિવાય કે એવો કોઈ નિયમ હોય કે જે એસસી ક્વોટાને ઓસીમાં રૂપાંતરિત કરવાની મંજૂરી આપે.

પગલું ૬: એસટીની યાદી તૈયાર કરવા માટે ૪ અને ૫ પગલાંઓનું પુનરાવર્તન કરો.

પગલું ૭: એસ. ઇ. બી. સી. ની યાદી તૈયાર કરવા માટે ૪ અને ૫ પગલાંઓનું પુનરાવર્તન કરો.

૫૭. રાજ્ય સરકાર તેમજ જી. પી. એસ. સી. આગામી તમામ સમય માટે એ ધ્યાનમાં રાખશે કે દરેક શ્રેણી હેઠળ આપવામાં આવી રહેલા આડી અનામતની અસર એ છે કે અન્ય પછાત વર્ગો (મહિલાઓ) માટે અનામત જગ્યાઓ માટે માત્ર મહિલાઓ જ સ્પર્ધા કરી શકે છે, અનુસૂચિત જાતિ, અનુસૂચિત જનજાતિ અને બિન અનામત વર્ગની મહિલાઓ નહીં. તેવી જ રીતે, અનુસૂચિત જાતિઓ અને અનુસૂચિત જનજાતિઓની મહિલાઓ જ અનુસૂચિત જાતિઓ (મહિલાઓ) અને અનુસૂચિત જનજાતિઓ (મહિલાઓ) ની તરફેણમાં આડા અનામત

હોદ્દાઓ માટે સ્પર્ધા કરી શકે છે.અનામત વર્ગ (ઓ. બી. સી., એસ. સી. અને એસ. ટી.) ની ન હોય તેવી મહિલા અન્ય પછાત વર્ગો (મહિલાઓ), અનુસૂચિત જાતિઓ (મહિલાઓ) અને અનુસૂચિત જનજાતિઓ (મહિલાઓ) ની તરફેણમાં અનામત જગ્યાઓ માટે સ્પર્ધા કરવા માટે હકદાર નથી.

૫૮. જોકે, વિપરીત સાચું નથી.તમામ મહિલાઓ, ભલે તેઓ અનામત વર્ગની હોય કે ન હોય, સામાન્ય વર્ગ હેઠળ મહિલાઓની તરફેણમાં નિર્ધારિત હોદ્દાઓ માટે સ્પર્ધા કરવા માટે હકદાર છે.સામાન્ય વર્ગમાં હોદ્દાઓ માટે કોઈ અનામત નથી, અને સામાન્ય વર્ગમાં મહિલાઓની તરફેણમાં આડી અનામત તેમની જાતિના દરજ્જાને ધ્યાનમાં લીધા વિના તમામ મહિલાઓમાંથી ભરવા માટે ઉપલબ્ધ છે.સામાન્ય વર્ગ (મહિલાઓ) ની તરફેણમાં અનામત જગ્યાઓ ગુજરાત રાજ્યની તમામ મહિલાઓ માટે ઉપલબ્ધ છે અને તેમાં ઓ. બી. સી., એસ. સી. અને એસ. ટી. જેવી અનામત શ્રેણીની મહિલાઓ અને ન હોય તેવી મહિલાઓનો સમાવેશ થશે.અન્યથા રાખવાથી, સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત વર્ગોના ન હોય તેવા લોકોની તરફેણમાં અનામતની ગુપ્ત રજૂઆત થશે, અને મદ્રાસ રાજ્ય વિરુદ્ધ શ્રીમતી ચંપકમ દોરાઈરાજન અને અન્ય કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા કોમી અનામતના પ્રચ્છન્ન પ્રયાસને નકારી કાઢવામાં આવ્યો છે:એ આઈ આર ૧૯૫૧ એસસી ૨૨૬.

૫૯. ઉપરોક્ત સાથે, બંને અપીલોનો નિકાલ કરવામાં આવે છે. લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ (સ્ટેમ્પ) નંબર ૪૨૪૯૨/૨૦૧૯ માં અપીલ કરવાની પરવાનગી માંગતી દીવાની અરજીનો પણ નિકાલ કરવામાં આવે છે.

૬૦. મુખ્ય બાબતમાં પસાર કરાયેલા આદેશને ધ્યાનમાં રાખીને, એટલે કે, લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નંબર ૧૯૧૦/૨૦૧૯, રોકાણ માટેની દીવાની અરજી પણ ટકી નથી અને તે મુજબ તેનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

(વિક્રમ નાથ, મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ)

(જે. બી. પારડીવાલા, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.